

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Diakonens roll

- **Att arbeta med existentiell hälsa ur ett diakonalt perspektiv**

Hannah Gustavsson & Karolina Tjernberg

Kandidatuppsats SOPA 63
VT 2019
Handledare: Mikael Sandgren

Abstract

Authors: Hannah Gustavsson & Karolina Tjernberg

Title: The role of the deacon – To work with existential health from a diaconal perspective

Supervisor: Mikael Sandgren

Assessor: Tove Harnett

Deacons within the Church of Sweden are in modern days representants from the Christian practise but also a significant partner to face existential needs within the Swedish welfare system. The aim of this thesis was therefore to analyze how deacons within The Church of Sweden view and resonate about their role in meeting possibilities and difficulties when facing existential needs in their form of social work. The study was done with a qualitative method in which semi-structured interviews were conducted with seven deacons and one deacon assistant. To analyze the material, Anthony Giddens theory about modernity was applied to illustrate how the structure of society have impact on the modern human. The main conclusion from this study indicates a parallel view on how the deacons perceive both opportunities and difficulties when facing existential needs. In one way the deacons highlight their possibilities to create more personal relations to people due to the flexibility diaconal work is based on, unlike professionals within the public welfare. The deacons also believed that their own beliefs were important to convey trust in today's society. But at the same time the deacons experienced difficulties to show their availability for a bigger group of people and professionals.

Key words: The Church of Sweden, deaconess, social work, modernity, existential needs

Förord

Att fördjupa kunskapen kring diakonins arbete med bemötandet av existentiella behov har varit både intressant och givande. Genom genomförd studie har vi fått en större förståelse för de utmaningar som diakoner ställs inför i bemötandet av existentiella behov och hur de kan förstås utifrån den senmoderna samtiden. Skrivandeprocessen har inte alltigenom varit enkel, men vi har med stöd av varandra och genom vårt intresse för ämnet i det stora hela funnit tiden som berikande.

Vi vill tacka samtliga diakoner som har ställt upp och som med sin tid och sina utsagor har bidragit till studien. Studien hade inte varit genomförbar utan er medverkan. Vidare vill vi tacka vår handledare Mikael Sandgren som under skrivprocessen genom sin tillgänglighet och sin kompetens utgjort ett viktigt stöd.

Tack!

Hannah Gustavsson & Karolina Tjernberg

Helsingborg, Augusti 2019

Innehållsförteckning

1. Inledning	6
1.1 Problemformulering	6
1.2 Syfte	7
1.3 Frågeställningar	7
1.4.1 Existentiella frågor	8
1.4.2 Existentiell hälsa	8
1.4.3 Självavårdande samtal	8
1.4.4 Konfidenter	9
1.5 Arbetsfördelning	9
2 Bakgrund	10
2.1 Diakonins historia	10
2.2 Diakoni idag	11
3 Kunskapsläget	12
3.1 Sökvägar	12
3.2 Existentiell ohälsa problem för socialt arbete	12
3.3 Diakonins roll i sekulariseringsprocessen	13
3.4 Självavård i en postmodern kontext	15
3.5 Målgruppens perspektiv av diakonins roll	16
4 Teoretiska utgångspunkter	17
4.1 Giddens och senmoderniteten	17
4.2 Expertsystem och professionalism	18
4.2.1 Auktoriteter	18
4.2.2 Återinbäddningsmekanism	19
4.3 Självvidentitet och existentiell osäkerhet	19
4.3.1 Tillit och ontologisk trygghet	19
4.3.2 Reflexivt projekt	20
4.3.3 Ödesdigra ögonblick	20
4.3.4 Konfiskering av erfarenheten	20
4.4 Kritik mot Giddens teori	21
5 Metod och metodologiska överväganden	21
5.1 Val av metod	21
5.2 Urval	22
5.3 Genomförande av Intervjuer	23
5.4 Förståelse	24
5.5 Metodens tillförlitlighet	24
5.6 Bearbetning och analys	25
5.7 Forskningsetiska överväganden	25
6 Resultat och analys	26
6.1 Presentation av intervjupersonerna	27

6.2	Möjligheter.....	28
6.2.1	Att vara medvandrare och tillgänglig.....	28
6.2.2	Att förmedla hopp och trygghet	30
6.2.3	Tro och bön som redskap	32
6.2.4	Att ha ett högt förtroende och en öppen inställning	34
6.2.5	Tillgång till sammanhang och känsla av mening	36
6.3	Svårigheter.....	37
6.3.1	Att nå ut.....	37
6.3.2	Att komma med svar utan att präcka på.....	39
6.3.3	Mod att vara kyrka.....	40
6.3.4	Att lotsa vidare människor in i sammanhang.....	42
6.3.5	En hektisk vardag.....	43
6.3.6	Människan i det senmoderna samhället	44
7	Slutdiskussion	46
8	Referenslista	48
Bilagor		51
	<i>Bilaga 1 – Informationsbrev.....</i>	<i>51</i>
	<i>Bilaga 2 – Intervjuguide.....</i>	<i>52</i>

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Vad är meningen med livet? Varför behöver vi dö? Varför finns lidande och varifrån kommer kärleken och glädjen? Ovanstående frågor är exempel på existentiella frågor, frågor som intresserat människor genom alla tider. Vidare kan resonera kring dessa existentiella frågor utgöra ett mer eller mindre omfattande behov för en god hälsa hos den enskilde individen (Lundmark 2015, s. 237-263). Den existentiella dimensionen av människans hälsa är framträdande både i Världshälsoorganisationens [WHO:s] definition av hälsa och en aspekt som ingår i hälso- och sjukvården (Statens offentliga utredningar, 2001:6, s.34,55). Lundmark (2015, s. 237-263) menar att en försummelse av ett existentiellt perspektiv kan försvåra både det fysiska och psykiska tillfrisknandet hos en människa. Samtidigt menar Lundmark (2015, s. 237-263) att många professioner upplever en svårighet i att bemöta existentiella frågor och att sådan hjälp som kan gynna människors tillfrisknande därför uteblir. Socialstyrelsen (2016, s.42) framhåller likaså att utrymmet att samtala kring existentiella tankar är en förutsättning för att uppleva livskvalitet i form av meningsfullhet och välbefinnande. Samtidigt har det anförts att den existentiella dimensionen i stort sett är frånvarande i offentligt socialt arbete idag (Vader, 2006).

En grupp som emellertid arbetar specifikt med människors existentiella hälsa är diakoner i Svenska Kyrkan. Diakonin har ur ett längre historiskt perspektiv svarat för det moderna samhällets behov av vård och omsorg men kom att få en marginaliserad roll till följd av bland annat välfärdsstatens framväxt. Det framhålls att diakonins betydelse på senare tid har ökat, där framförallt den existentiella dimensionen blivit allt viktigare för diakonin idag. Det är vidare något som åskådliggörs både genom diakonernas specifika uppdrag som sjukhuskyrka, men också utifrån Svenska kyrkans egna riktlinjer för det diakonala arbetet (Hollmer & Bodin, 2018). Den kunskap och de erfarenheter som diakonin besitter menar Green (2011, s.2) har varit en bidragande anledning till att diakonin har bibehållit en funktion i ett socialt välfärdssamhälle som numera är uppbyggt av mer sekulära värderingar.

Diakonins tidigare marginaliserade roll kan förstås genom modernitetens betoning av vetenskaplig kunskap där religion inte längre utgjorde en legitim utgångspunkt. Det

senmoderna samhället har vidare kommit att ifrågasätta vetenskapens kunskapsanspråk och på så sätt lett till en större flexibilitet för olika sanningsanspråk vilket skulle kunna ge utrymme för även religiösa utgångspunkter. Den ökade betydelse som diakonin tycks ha fått idag kan tyda på det.

Att diakoner har en stor erfarenhet av att bemöta existentiella frågor och behov med koppling till den kristna trosuppfattningen är en rimlig företeelse då de arbetar i Svenska Kyrkan. Samtidigt är det inte en självklarhet att diakonins svar på dessa frågor utifrån en kristen utgångspunkt passar alla i vårt nutida senmoderna samhälle. Vad innebär det egentligen att diakoner med sin kristna trosuppfattning arbetar med existentiella frågor inom deras form av socialt arbete? Hur uppfattar de möjligheter och svårigheter i sin tjänst inför att bemöta dessa typer av frågor? Genom en sådan studie hoppas vi på att tillföra ny kunskap kring diakonins roll och deras syn på bemötandet av existentiella frågor i dagens sociala välfärd.

1.2 Syfte

Syftet är att förstå hur diakoner i Svenska Kyrkan ser på sin roll och hur de resonerar kring möjligheter och svårigheter i att bemöta existentiella behov inom sin form av socialt arbete.

1.3 Frågeställningar

- Hur ser diakoner i Svenska Kyrkan på sin roll i förhållande till människors existentiella behov?
- Hur resonerar diakoner i Svenska Kyrkan kring möjligheter i att bemöta existentiella behov?
- Hur resonerar diakoner i Svenska Kyrkan kring svårigheter i att bemöta existentiella behov?

1.4 Begrepp

1.4.1 Existentiella frågor

Existentiella frågor kan förstås på olika sätt och det finns en mängd olika definitioner. Föreliggande studie utgår från Lisa Sand och Peter Strangs (2013, s.32-33) definition. Sand och Strang (2013) nämner andlighet och religion som nära besläktade koncept. Existentiella frågor behöver i sig inte innebära frågor om andlighet eller religion däremot så utgör andlighet och religion ofta ett sätt att förhålla sig till de existentiella frågorna. Således stöter alla människor på existentiella frågor, varav en del använder sig av andlighet och religion som förklaringsmodell. En mer sekulär förklaringsmodell i mötet med de existentiella frågorna skulle till exempel kunna vara tron på sig själv, sitt värde och sin förmåga (Sand & Strang, 2013, s.32-33). Inom ramen för denna studie är de existentiella frågorna vinklade utifrån en religiös diskussion då diakonerna har en explicit kristen utgångspunkt.

1.4.2 Existentiell hälsa

Enligt Svenska Kyrkans (Hollmer & Bodin 2018) riktlinjer för diakonin, så framhålls det att diakonernas uppdrag ska riktas mot människors andliga hälsa. Men för att motivera sin existens så framhålls det också att församlingen och diakonerna ibland kan behöva använda ett språkbruk anpassat för en sekulärt samhälle, och då används istället begreppet “existentiell hälsa” (ibid.).

1.4.3 Själavårdande samtal

I rollen som diakon utförs själavårdande samtal (Svenska Kyrkan 2019). Även präster utför liknande samtal. Samtalen kan ske på olika platser, antingen fysiskt i samma rum, eller via telefon, brev eller internet. Svenska Kyrkan beskriver vidare det själavårdande samtalets funktion enligt följande:

Ibland är det själavårdande samtalet mer förebyggande. Ibland sker själavården när det är kris, och ibland innebär själavård andlig vägledning. För prästen och diakonen är

tron på Gud en självklar grund i själavårdssamtalet. Men för den som söker en präst eller diakon för samtal behöver tron inte vara självklar eller ens finnas

(Svenska Kyrkan 2019).

1.4.4 Konfidenter

I föreliggande studie används begreppet 'konfidenter' som benämning för de som söker sig till och har själavårdande samtal med en diakon.

1.4.5 Professioner

Eftersom uppsatsen undersöker diakoner och deras perspektiv på existentiell hälsa i ett välfärdssamhälle där stora delar av dagens arbetskraft består utav professioner, så följer här en beskrivning av professionsbegreppet (Brante 2009, s.15-17). En profession är ett yrke som baserar sin verksamhet på vetenskaplig kunskap, vilket också motiverar dess existens (Brante 2009, s.15-17). Genom att besitta ett kunskapsmonopol ersätts traditionella värden med en teknisk och mer oåtkomlig kunskap för lekmän och andra professioner (ibid.).

Brante (2009, s.27) beskriver semiprofessioner som annorlunda från de klassiska professionerna. Exempel på semiprofessioner är vårdpersonal, lärare och socialarbetare (ibid.). Semiprofessioner uppkom i samband med välfärdssamhällets uppkomst. Dess kunskap är ofta tvärvetenskaplig och autonomin begränsas ofta gentemot politiska beslut och andra mer klassiska professioner (ibid.).

1.5 Arbetsfördelning

Arbetsfördelningen mellan gemensamma diskussioner och individuella arbetsuppgifter har varit både jämn och funktionell. Intervjuerna liksom transkriberingarna delades upp lika och utfördes separat. Uppdelningen har gjorts för att bespara tid inom uppsatsens begränsade tidsram. Vidare har kodning och analys av empirin diskuterats och genomförts gemensamt för att generera en mer enhetlig analys och möjliggöra förtydligande av eventuella oklarheter.

2 Bakgrund

I följande avsnitt presenteras studiens bakgrund som är av relevans för studiens syfte. Inledningsvis ges en historisk överblick av diakonins historia och dess uppkomst inom Svenska Kyrkan. Därefter beskrivs diakonins roll utifrån en nutida kontext.

2.1 Diakonins historia

Kyrkan har sedan medeltiden organiserat stöd och hjälp för fattiga och sjuka i den svenska befolkningen (Engel, 2006, s.11). År 1686 beslutades det att samhällets sjuk- och fattigvård var kyrkans ansvar. Kyrkan svarade direkt eller indirekt för all social omvårdnad fram till mitten av 1800-talet då samhällliga institutioner uppkom och började ersätta en del av kyrkans ansvarsområde. Under 1800-talet blev de sociala problemen svårare i många städer i Sverige. Ett flertal människor från den pietistiska väckelsen (en växande rörelse bestående främst av högreståndskvinnor) engagerade sig för att hjälpa de utsatta. Det var vidare denna grupp som kom att driva utvecklingen av diakonala anstalter i Sverige. Den första diakoniinstitutionen, Ersta Diakonisällskap, bildades år 1851, och med tiden tillkom fler. De diakonala institutionerna bedrev verksamhet och utbildning inom både sjukvård och social omvårdnad och deras sociala hjälpinsatser omfattade på den tiden hela samhället. Diakonin hade ingen självklar koppling till Svenska kyrkan, utan var en fristående institution. År 1898 ingick de första diakonissorna i tjänst under en församlings kyrkoråd för att stärka kopplingen mellan diakoni och kyrka. Under 1940-talet var flera diakoniinstitutioner kopplade till kyrkans verksamhet där diakoner tjänstgjorde, Dock var det först år 2000 som diakonin erkändes som ett kyrkorättsligt ämbete inom Svenska Kyrkan. Diakonin kom därmed officiellt att utgöra en erkänd tjänst i Svenska kyrkans verksamhet (Engel, 2006, s.12-14). Diakonins existensberättigande kom att ifrågasättas i samband med utvecklingen av statlig social omvårdnad. Ansvar om den sociala omsorgen i samhället överfördes alltmer från kyrka till stat och diakonins särart, den själavårdande betydelsen, ansågs således viktig att betona. Den diakonala rollen skulle syfta ´till själavård och icke i främsta rummet till att fylla timliga behov´ (Engel, 2006, s.15) som ett komplement till socialvården (ibid.).

2.2 Diakoni idag

Svenska kyrkan har idag omkring 6,1 miljoner medlemmar och är således den största civila organisationen i Sverige. Den diakonala verksamheten med sina cirka 1110 verksamma diakoner utgör dock, i förhållandevis till andra välfärdsaktörer inom socialt arbete, en relativt liten del (Engel & Christiansson, 2017, s.7-8). Dagens diakonala arbete inom Svenska kyrkan grundar sig i vad diakonerna själva kallar för kristen omsorg och är till sin utformning ämnat att vara situationsanpassat i förhållande till aspekter som rådande struktur, kultur och bakomliggande historia (Biskopsbrevet, 2015, s.52). Diakonins uppdrag utifrån ett kristet omsorgsperspektiv beskrivs bland annat genom vigningens inledningsord:

En diakon skall uppsöka, hjälpa och stödja dem som är i kroppslig och själslig nöd, ge kristen fostran och undervisning i tron, i församling och samhälle vara ett barmhärtighetens tecken och i allt tjäna Kristus i sin nästa. En diakon skall leva som Kristi tjänare och hjälpa människor att gestalta Guds kärlek. Diakonen skall försvara människors rätt, stå på de förtrycktas sida och uppmuntra och frigöra Guds folk till det som är gott, så att Guds kärlek blir synlig i världen.

(Biskopsmötet 2014, s. 33)

Enligt Svenska kyrkans dokument *Vägledning för diakoni* (Holmer & Bodin 2018, s.17) benämns diakonin bland annat som kyrkans välfärdsarbete. Diakonerna skall huvudsakligen arbeta för grundläggande materiella och ekonomiska förhållanden, men framförallt, eller huvudsakligen så skall fokus läggas på människors sociala sammanhållning och existentiella hälsa. Det förstnämnda ses främst som statens uppgift för att tillhandahålla en god välfärd medans diakonin arbetar med välfärd ur en bredare bemärkelse.

3 Kunskapsläget

I följande avsnitt presenteras tidigare forskning som är av relevans för studiens forskningsproblem. Inledningsvis beskrivs forskning som belyser betydelsen av existentiell hälsa för den allmänna folkhälsan. Därefter presenteras forskning som belyser en dubbel utveckling gällande intresset för religion i dagens samhälle samt sekulariseringens betydelse för dagens diakoni. Till sist följer även en kort beskrivning av studie som undersökt olika perspektiv på diakonins roll i att bemöta sociala problem.

3.1 Sökvägar

Tidigare forskning har sökts med hjälp av både svenska och engelska sökord som till exempel: *existentiell hälsa, socialt arbete, diakoni, senmodernitet, deacon, spiritual health och secularization*. Kunskap har vidare främst sökts genom sökmotorerna LibSearch och Libris där vetenskapliga publikationer finns att tillgå. Vidare har forskning valts ut genom Diva Portal, där uppsatser som rör liknande ämnen funnits. Emellertid har uppsatserna inte används som referenser i föreliggande studie utan har enbart fungerat som en vägledning och inspiration till att finna andra vetenskapliga publikationer.

3.2 Existentiell ohälsa problem för socialt arbete

Melder (2011, s.17) framhåller att den existentiella hälsodimensionens betydelse uppmärksammas alltmer i internationell forskning. Den existentiella dimensionen har blivit vanligare i olika former av arbete med människors hälsa och dess inverkan har visat sig vara positiv (ibid.). Trots en ökad uppmärksamhet kring den existentiella hälsodimensionens betydelse internationellt, menar Vader (2006, s.456) att perspektivet i stort sätt är frånvarande inom europeisk politik och hälso -sjukvård:

Yet, with the exception of end-of-life interventions, this dimension [the spiritual dimension of health] is almost totally absent from discussions of public health and health promotion in Europe, whether it be in the discourse of public health professionals or policy-makers (Vader 2006, s. 457).

Wolfgang Rutz (2004, s.1625) psykiatriker och doktor i medicin, tidigare verksam vid världshälsoorganisationens [WHO]:s Europakontor menar att det går att tala om ett samhälls-syndrom i Europa, där det råder en växande psykiska ohälsa, vilken är direkt kopplad till brist på social sammanhållning och existentiella värden: "Societal stress and loss of social cohesion and spiritual values directly affect patterns of morbidity and mortality" (ibid.). Rutz (2004) menar att meningsskapande sammanhang och existentiellt stöd skulle bidra med att stabilisera den psykisk ohälsa i samhället. Följaktligen förhåller sig Rutz (2004, s.1625) kritisk till hur hälso- och sjukvården och aktörer inom socialt arbete i så stor utsträckning hänvisar till antidepressiva läkemedel idag. Istället menar Rutz (2004) på att fokus bör ligga på att stärka människors sociala sammanhang och behov av mening för att kunna behandla och förebygga den psykiska ohälsan i dagens samhälle.

3.3 Diakonins roll i sekulariseringsprocessen

Det framkommer i en världsomfattande undersökning, utförd av World Value Survey [WVS] (2010) att Sveriges samhällskultur skiljer sig markant från andra länder när det rör värderingar och attityder. Sverige är det land som högst värdesätter självförverkligande och livskvalitet och som minst värderar betydelsen av tradition och religion (World Value Survey, 2010). Thorleif Pettersson (2006) beskriver utifrån WVS studie hur en motsägelsefull utveckling har skett, då den traditionella religionen har mist sin betydelse samtidigt som intresset för religion ändå har ökat. Det är snarare som så att människors tro har fått andra och nya uttryck (Pettersson, 2006). På liknande sätt beskriver även Ronald Inglehart och Wayner E. Baker (2002, s.41) religionens dubbla utveckling i dagens samhälle då förtroendet för religiösa samfund sjunker samtidigt som intresset för andlighet har ökat:

Two contrasting trends are found in advanced industrial societies: Established religious institutions are losing the allegiance of their followers, but there is a growing interest in spiritual concerns at the individual level (Inglehart & Baker 2000, s. 41).

Religionen och traditionens minskade betydelse i dagens samhälle kan förklaras utifrån samhällets sekularisering. I det förmoderna samhället var det kyrkan som svarade för människors behov av vård och social omsorg varav dagens sociala välfärdssystem på så vis har sitt ursprung från kyrkans diakoni. I takt med moderniseringen övertog staten huvudansvaret för organiseringen av den sociala välfärden och de religiösa samfund kom till att marginaliseras (Green, 2011, s.2.). Det finns många studier som redogör för sekulariseringens negativa inverkan på kyrkans roll och avtagandet av religiös tro. Dock är det få studier som berör den ökade betydelse som diakonin har fått inom dagens välfärdssamhälle (Green (2011, s.2.). Green (2011, s.2) framför att diakonin länge fick ett minskat inflytande i den sociala välfärden, men att professionen i slutet på 90-talet gick emot trenden och istället expanderade. Medans kyrkor i övriga europa marginaliseras helt och hållet så svarade diakonin i sverige på sekulariseringen bland annat genom samarbete med och konkurrens mot andra välfärdsaktörer. Green (2011, s.2) kallar denna process för “success in responding to secularization” då kyrkan fann ett nytt sätt att anpassa sig till att fylla en viktig funktion, även för den sekulära befolkningen. Trots moderniseringens utveckling av det sociala skydds nätet så fyller diakonin såtillvida fortfarande en viktig funktion.

Även Nordenfelt (2012, s.52-57) uppger olika skäl till att diakonin fyller ett högt värde i förhållande till ett sekulärt perspektiv. Ett skäl är att de sociala behoven är så pass omfattande att den offentliga välfärden omöjligt kan täcka allt. Även om diakonin utgör en ytterst liten del av den sociala välfärden, så menar Nordenfelt (2012, s.56) på att diakonin, trots dess kristna grund, kan tillföra ett viktigt bidrag för ett flertal människor. Enligt Nordenfelt (2012, s.56) har den offentliga vården inte möjlighet till att vara engagerad, personlig och flexibel i samma grad som diakonin. Således kan den diakonala verksamheten beskrivas som en form av informell omsorg. Den informella omsorgen utgörs av att diakonerna exempelvis kan utföra hembesök och finnas till i människors vardag. Inom offentligt socialt arbete finns det striktare ramar som i högre grad styr vilka former som en person kan komma i kontakt med

den professionelle. Vidare menar han att diakonerna inte har samma formella krav att utföra sanktioner och på så vis finns det andra förutsättningar till att skapa tillit (ibid).

En annan forskare som har uppmärksammat kyrkans och diakonins arbete med existentiell hälsa är Mikael Lundmark (2014). Enligt Lundmark (2014, s.262) har sjukhuskyrkan, som vissa diakoner arbetar för, en viktig funktion i vad han benämner som tvärprofessionellt arbete med både troende, icke troende och med människor tillhörande olika religioner. Utöver diakoner verkar även frikyrkliga representanter och andra företrädare från andra religioner. Gemensamt för dessa religiösa företrädare är att de är tränade i att bemöta problem av existentiell karaktär. Lundmark (2014, s.254-255) framhåller vidare att arbetet med existentiella frågor undviks av många aktörer och att anledningen till detta bland annat är på grund av en form av beröringsångest. Lundmark menar vidare på att det ofta finns en rädsla hos många professioner att bemöta de existentiella behoven, bland annat på grund av oro för att en redan svår situation skulle förvärras då frågor ställs eller obehaget i att själv bli känslomässig berörd av frågorna. Utöver rädslan kan också tidsbrist vara en orsak till att dessa samtal sällan äger rum (ibid.).

3.4 Själavård i en postmodern kontext

Själavården med kyrkan som dess primära institution står idag inför utmaningar i det DeMarinis (2004, s.145-147) benämner som ett postmodernt samhälle. Det postmoderna samhället utmärker sig genom att auktoriteter och kunskap ifrågasätts och att sanningar är relativa och opålitliga. Den nutida kontexten innebär vidare, enligt forskaren, negativa konsekvenser för människors identitetsskapande då existentiella frågor utgör en central roll i att skapa mening och sammanhang (Ibid.).

I DeMarinis (2004, s.156) intervjustudie med själavårdare framkommer en gemensam uppfattning om att de fyller en viktig funktion i att möta människors behov av trygghet och sammanhang. Själavårdarna ser samtidigt behov av att ansvaret över den existentiella dimensionen måste samordnas med fler aktörer i samhället än vad som är förekommande idag. Det råder också en djup oro inför den växande grupp människor som upplever avsaknad av ett fungerande existentiellt system (DeMarinis 2004, s.160). Vidare redogörs det för

viktiga komponenter till en förbättrad själavård. Det förefaller viktigt att själavårdaren själv har en klargjord relation till Gud och sin trosuppfattning. Det medför stabilitet i mötet och kan hjälpa människor i att erfara vård inom ett fungerande existentiellt system. Själavård bör vara en process utifrån ömsesidig aktning. Kristna symboler och riter kan vara till gang när delad trosuppfattning råder.

Ytterligare en viktig aspekt som framhålls, är att själavårdaren har ett respektfullt, holistiskt förhållningssätt till den enskilde, där både sinne, kropp, och själ tas i beaktning. Skapandet av en tillitsfull och helig kontext utgör en nödvändig faktor för den existentiella hälsan enligt DeMarinis (2004 s.169). Det är också viktigt att själavårdaren, liksom andra sociala institutioner, identifierar människors existentiella behov och arbetar förebyggande och stödjande på både individ, grupp, och samhällsnivå. Hon menar vidare att detta är viktigt för att undvika att människor upplever brist på existentiell mening, och där det annars finns en risk för att exempelvis alkohol- och drog-ritualer kan ersätta ett meningsskapande system (DeMarinis 2004, s.171). Alla dessa komponenter till en förbättrad själavård med fokus på den existentiella hälsan, utgörs således, av både möjligheter och utmaningar idag.

3.5 Målgruppens perspektiv av diakonins roll

Engel och Christiansson (2017,s.13-14) redogör för resultatet från en studie utförd på den församlingsdiakonala verksamheten i Stockholms stift. I studien framkommer att det finns en gemensam uppfattning hos den diakonala målgruppen, att diakoner har ett tydligt mervärde i relation till andra aktörer,såsom psykiatrin eller annan offentlig organiserad verksamhet. Respondenterna i studien anför i enlighet med Nordenfelt (2012, s.52-57) att diakonernas flexibilitet är betydelsefull utifrån att samtal och möten kan utformas efter behov och situation. Detta i kombination med möjligheten att be tillsammans med diakonen, skapade en känsla av ömsesidighet och jämlikhet i relation till diakonen (Engel och Christiansson 2017, s.13-15).

Samtidigt som bönen betraktades som meningsfull, så hade den andliga aspekten av diakonen endast en indirekt betydelse (Engel och Christiansson 2017, s.13-15). Att tala specifikt om trosfrågor var nämligen inget som belystes vara särskilt förekommande i samtalen. Dock

visade det sig finnas en förväntan på att den diakonala rollen utgår ifrån en personlig tro och baseras på en kristen värdegrund, samt då även är kopplad till de mer andliga och existentiella aspekterna. Ur ett diakonalt perspektiv upplevs den andliga kompetensen tillföra ett specifikt mervärde som sträcker sig längre än annan formell kompetens och bidrar till en resurs, bland annat för att hantera svåra livsberättelser (ibid.).

4 Teoretiska utgångspunkter

I följande avsnitt presenteras delar av Anthony Giddens (1999; 1996) samhällsteori om modernitetens följder. Teorin ger en omfattande förklaringsmodell av samtiden och hur människans identitet skapas utifrån rådande samhällsstruktur. Nedan följer en beskrivning av de begrepp som använts och tillfört intressanta perspektiv på studien av diakoners arbete med existentiella frågor. Centrala begrepp för studiens analys är: *senmodernitet, åtskiljande av tid och rum, tillit, abstrakta system, pluralismen, urbäddningsmekanismer, urbäddning, återinbäddning, ontologisk trygghet, reflexivt projekt, ödesdigra ögonblick samt konfiskering av verkligheten.*

4.1 Giddens och senmoderniteten

Giddens (1996, s. 49-51) talar om modernitetens följder och hur moderniteten har skapat nya omständigheter och förutsättningar i människans liv. Giddens (1996) kallar samtiden för senmodern och är noga med att skilja dess betydelse från innebörden av ett postmodernt samhälle. Postmodernitet betonar en ny era men försakar övergångens dimensioner från moderniteten. Genom termen senmodernitet betonas istället modernitetens följder i människans liv och modernitetens sammanlänkning till samtiden framhålls på ett mer mångfacetterat sätt (ibid.).

Giddens (1999, s.25-26) redogör vidare för det nutida samhället som *senmodernt* och menar att tiden kännetecknas av ett *åtskiljande av tid och rum* där moderna samhällsinstitutioner

beskrivs som diskontinuerliga och livet inte längre upplevs som lika förutsägbart. Under det förmoderna samhället levde människor i lokala samhällen, där skeenden direkt var länkade till den geografiska plats som människor fysiskt befann sig på. Relationer fanns på nära håll, traditioner var viktiga och religionen utgjorde en central roll i människors förståelse av sin existens. Tilliten var på så sätt i ett förmodernt samhälle kopplad till personer och traditioner medan människan i det senmoderna samhället istället behöver sätta sin tillit till olika experter genom *abstrakta system*. Det vill säga ett system av relationer som inte behöver vara personifierade.

4.2 Expertsystem och professionalism

Den senmoderna samtiden bygger som tidigare nämnts på tillit till experter. Expertsystem innebär vad Giddens (1996, s.29) kallar för urbäddningsmekanismer, vilka förskjuter de sociala relationerna från sin lokala kontext till obegränsade områden i tidsrummet. Till skillnad från det förmoderna samhället där tilliten till individer var central utgörs tilliten i det senmoderna samhället istället till abstrakta förmågor. Ständigt behöver vi ha tillit till olika professioners förmågor då vi själva inte kan besitta all den kunskap som krävs för livets olika företeelser (Giddens 1996, s. 33). Giddens (1996) menar att den personaliserade tilliten och de moraliska ramarna som traditionen erbjöd bidrog med moralisk belöning vilket inte ges på samma sätt i nutidens tillit till abstrakta system. Det ökade beroendeförhållandet mellan individen och de abstrakta systemen skapar vidare en större sårbarhet för den enskilde (Giddens 1999, s.164). Pluralismen av olika expertiser bidrar till ett brett spektra av valmöjligheter för människan och kan vara direkt motsägelsefulla vilket skapar skepticism och tvivel inför alla sorters val (Giddens 1999, s.230-231).

4.2.1 Auktoriteter

Tidigare har samhället varit byggt på auktoriteter varav religionen utgjorde en sådan (Giddens, 1999, s.229-232). Inom i stort sett alla kulturer styrdes samhället utifrån en religiös övertygelse. Den auktoritära styrningen föranledde och ena sidan förutsägbarhet och ett upprätthållande av tillitsrelationer samtidigt som det bidrog till ett normativt tvång i hur

människor skulle handla. Religionen utgör idag endast en auktoritet bland många andra i utbrett expertsystem. En expert skiljer sig vidare markant till skillnad från en traditionell auktoritet då experten enbart svarar för sitt expertisområde och den traditionella auktoriteten styrde på ett mer övergripande plan (ibid.).

4.2.2 Återinbäddningsmekanism

Motsatsen till urbäddning beskriver Giddens (1996, s.133-134) som återinbäddning. Återinbäddningsmekanismer skapar personliga möten vilka hjälper individen att återfå tillit till det abstrakta systemet som annars präglas av risker och möten av opersonlig karaktär. Ett personligt möte innefattar således en kontakt med en människa som präglas av personlig tillit, istället för ett abstrakt system som är mer oberäkneligt. Då en människa tappar tilliten kan återinbäddningen således fylla en viktig funktion i att återskapa en känsla av kontroll.

4.3 Självidentitet och existentiell osäkerhet

4.3.1 Tillit och ontologisk trygghet

Giddens (1999, s.153) beskriver att människan under sina första levnadsår skapar sin grundläggande trygghet till livet och dess kontinuerlighet genom relationen till omsorgspersonerna. Denna trygghet benämner Giddens (1999) som ontologisk trygghet vilken utgör vad han kallar en skyddshinna för de risker och orosmoment som kan uppstå i livet.

Ett ytterst centralt begrepp som Giddens (1999, s.48) använder för att förstå människors existentiella oro är tillit. När vi känner tillit till vår omvärld så blir den på så vis också förutsägbar. Det vill säga att trots att vi utsätts för en rad olika risker och skeenden som kan rubba vår världsbild, så har vi genom ontologisk trygghet tilltro till att det finns en mening med det som sker och till vår existens (Ibid.). En väsentlig skillnad som Giddens (1999, s. 32) belyser i och med förändringen från den förmoderna samhället, till dagens mer globaliserade värld, är att vi behöver finna denna trygghet på annat vis än tidigare. I tidigare samhällen var

vi inte länkade på samma sätt till vår omvärld, vilket följaktligen också gjorde att vi inte beblandades med andra ideologier och trosuppfattningar som vi gör idag.

4.3.2 Reflexivt projekt

Giddens (1999, s.10-18) menar att identiteten i dagens samhälle inte är förutbestämd. Utvecklingen av självet idag är ett ständigt reflexivt projekt, till skillnad från tidigare då identiteten var kopplad till en särskild kontext utifrån tradition och släkt. Under tidigare epoker skapades självidentiteten utifrån de ramar som den lokala kontexten utgjorde till skillnad från idag då den enskilde ställs inför mängd valmöjligheter i att forma sitt liv och sin identitet. Valmöjligheterna har medfört att vi måste fatta beslut som vi inte kan kalkylera riskerna tillräckligt mycket för att ha den grundläggande trygghet som vi behöver för att må bra.

4.3.3 Ödesdigra ögonblick

Ett ödesdigert ögonblick är skeenden som sätter den mänskliga existensen på spel och som tvingar individen att göra aktiva val i hur hen ska leva och identifiera sig själv (Giddens 1999, s.133-139). Dessa beslut är karakteristiska för den senmoderna kontexten och utgör således en viktig del i det nutida identitetsskapandet. Eftersom de tidigare ramarna för hur livet skall levas har upplösts genom åtskiljandet av tid och rum, så står människan ensam i att finna svar på de existentiella frågorna. I vissa fall går det bra men i andra fall så kan det leda till en existentiell kris. Krisen utgörs av att den ontologiska tryggheten rubbas och individen måste finna nya sätt att återskapa en känsla av tillit.

4.3.4 Konfiskering av erfarenheten

Avslutningsvis är konfiskering ett centralt begrepp för studiens analys. Enligt Giddens (1999) har framväxten av senmodernitetens samhällsinstitutioner medfört att skeenden som tidigare var en naturlig del av vardagen, numera hanteras av dessa organiserade institutioner. De har

övertagit kontrollen för sociala aktiviteter och skapandet av självidentiteten. Exempelvis erfar människor inte sjukdom, kriminalitet eller döden på samma vis som under tidigare epoker. Olika skeenden i livet har således institutionaliserats, det vill säga, olika professioner bemöter olika typer av behov och problematik istället för att det sker i egen regi. Denna konfiskering av erfarenhet har medfört att naturliga företeelser som kan leda till existentiella frågor, inte längre behöver hanteras i vardagen. Istället har olika aktörer åtagit sig uppgiften att definiera de existentiella problemen på ett sätt som isolerar individens möjligheter till att själv skapa mening och finna svar på de existentiella frågorna. I förlängningen kan det leda till att individen inte finner autenticitet i det som sker, utan endast blir en del av ett system. Istället kan de då uppstå en känsla av personlig meningslöshet och existentiell ångest (ibid.).

4.4 Kritik mot Giddens teori

Giddens (1999;1996) bidrar med en bred teoretisk utgångspunkt som tar hänsyn till framförallt strukturella men även individuella aspekter vilka utgör förutsättningar för skapandet av självidentiteten i det senmoderna samhället. Lamsal (2012, s.120-121) riktar dock kritik mot Giddens och menar att teorin blundar för det mänskliga handlandets inverkan på strukturen. Lundmark (ibid.) framhåller att förhållandet mellan det mänskliga handlandet och strukturen är komplext, där ömsesidig påverkan sker och där båda perspektiven bör beaktas. Giddens (1999;1996) teori begränsas således till att förklara senmodernitetens strukturella inverkan på diakoner men utesluter perspektiv som bidrar med förståelse för hur diakonerna skulle genom sitt handlande skulle kunna påverka samtiden.

5 Metod och metodologiska överväganden

5.1 Val av metod

Förhoppningen är att genom föreliggande studie generera en ökad förståelse för diakoners syn på deras roll i bemötandet av människors existentiella behov. För att besvara studiens syfte

har utgångspunkten tagits i en fenomenologisk ansats, vilken innebär att målet är att fånga den enskilde individens uppfattning och tolkning av sin omvärld (Bryman 20011, s. 32-33). Eftersom studiens syfte var att undersöka diakoners uppfattningar valdes en kvalitativ metod för att samla in relevant empiri. Den kvalitativa metoden karaktäriseras av ett öppet förhållningssätt inför att generera nya och alternativa tolkningar av verkligheten (Bryman 20011, s. 366) och bedömdes på så vis lämplig för att generera en förståelse för diakonernas uppfattning av sin roll och deras arbete med bemötandet av existentiella behov.

Vidare valdes semistrukturerade intervjuer som metod för att samla in empirin. Semistrukturerade intervjuer utgår från en viss struktur för att rikta innehållet mot studiens specifika syfte, men rymmer också en viss flexibilitet och utrymme för diakonerna till att ställa följdfrågor samt för att kunna ge fördjupade resonemang (Bryman 20011, s.412-418). Genom att använda öppna frågor gavs diakonerna möjligheten att välja vad de ansåg viktigt att förmedla. På så vis reduceras också risken för att svaren styrs av intervjupersonens hypoteser. En nackdel med semistrukturerade intervjuer kan vara att andra intressanta synpunkter inte ryms inom frågeformuläret. En ostrukturerad intervju riskerar inte att vara styrande, men kan däremot generera en allt för omfattande empiri, som inte motsvarar undersökningens syfte (ibid.). Utifrån ovanstående resonemang valdes därför den semistrukturerade intervjun som lämpligast metod för intervjuerna.

Innan intervjuerna utfördes utformades en intervjuguide (se bilaga 2). Den skapades genom att utforma frågor, uppdelade i olika teman med koppling till studiens syfte. Inledningsvis berörde intervjuguiden frågor om diakonernas bakgrund i form av utbildning och arbetslivserfarenhet, detta för att förstå diakonernas svar utifrån ett större sammanhang (Bryman 2008, s. 412). Till sist innefattade intervjuguiden även teman som: *diakonernas uppfattning av den diakonala rollen och existentiella behov, diakonins tillgänglighet, samt möjligheter och utmaningar i bemötandet av existentiella frågor.*

5.2 Urval

Urvalet av diakoner inom Svenska Kyrkan som intervjupersoner var målinriktat då diakoner utgjorde målgruppen för besvarande av studiens syfte. Målsättningen var att utföra intervjuer enbart med sjukhusdiakoner då de dagligen träffar svårt sjuka människor och som på så vis

kan tänkas ha en bred erfarenhet av att bemöta existentiell hälsa. Att få kontakt med sjukhusdiakoner visade sig dock svårt varpå urvalet breddades då till att även omfatta församlingsdiakoner.

Urvalet styrdes vidare, inom ramen för ett målinriktat urval, främst utifrån ett bekvämlighetsurval. Detta då tillgängligheten styrde och då målet med studien inte syftade till att generera representativitet utan snarare att redogöra för en mer djupgående analys (Bryman 2011,s.433). De diakoner vilka sedan tidigare var kända för oss kontaktades i första hand. Vidare kontaktades de som var närmast placerade i geografiskt avstånd, vilket undersöktes genom Svenska kyrkans hemsida. Kontakten med sju av de medverkande diakonerna gjordes genom bekvämlighetsurval. Kontakten med den åttonde diakonen gjordes genom snöbollsurval då rekommendation gavs genom en annan diakon och intervjun upprättades då intervjupersonen lämpade sig för studiens syfte (ibid.).

Sju av de åtta medverkande diakonerna var vigda i sin tjänst och en arbetade som diakoniassistent. De alla verksamma inom Svenska Kyrkan, vilket är Sveriges största kristna samfund och är det religiösa samfund som har flest anhängare och verksamma diakoner inom den allmänna välfärden. Med utgångspunkt att få så rik empiri som möjligt, inom studiens begränsade tidsram, så utfördes åtta stycken intervjuer. Samtliga intervjuer innehöll relevant empiri, varpå ingen har exkluderats i undersökningen.

5.3 Genomförande av Intervjuer

Intervjuerna spelades in på privata mobiltelefoner genom en ljudinspelningsapp. Tre av de medverkande diakonerna intervjuades per telefon då de tjänstgjorde på annan ort och vi kunde på så vis bespara både tid och pengar. En nackdel som kan finnas med telefonintervju är att det inte går att läsa av kroppsspråk samt att det finns risk för tekniska problem (Bryman 2011, s.432-433). Dock har studier visat på att det inte är några märkbara skillnader i svaren som ges i en telefonintervju jämfört med en intervju ansikte mot ansikte (Ibid.). Därför gjordes bedömningen att metoden kunde användas då den inte påverkar studiens tillförlitlighet avsevärt. De telefonintervjuer som genomförts har vidare genererat en empiri i

likvärdig kvalitet och kvantitet som resterande intervjuer och det har inte uppstått några tekniska problem.

5.4 Förförståelse

Diakoni är en profession inom socialt arbete som intresserar författarna till denna studie på grund av dess historia och förankring till kristna värdegrunder/värderingar. Författarna ser på det diakonala arbetet som viktigt och betydelsefullt, utifrån att det finns ett personligt intresse för diakonernas arbete. Utifrån en sådan bakgrund så kan det finnas en potentiell risk i att intresset kan ha prägla förhållningssättet till studiens genomförande. Genom att medvetandegöra den egna rollen och relation till studiens syfte så har författarnas ambitioner därför varit att genomgående under forskningsprocessen, att inta ett så objektiva förhållningssätt som möjligt. Ett objektiva förhållningssätt har vidare tillämpats genom att genomgående använda teoretiska utgångspunkter och tidigare forskning i analysen av studiens empiri.

5.5 Metodens tillförlitlighet

Följande avsnitt om studiens tillförlitlighet delas upp i fyra olika delar där studiens trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och dess möjlighet att styrka och konfirmera resultatet diskuteras (Bryman 2011, s.354). För att stärka studiens trovärdighet har diakonerna delgivit resultatet och på så vis har möjligheten givits att bekräfta och kommentera studiens empiri. Genom respondentvalidering kan eventuella felaktigheter korrigeras, där tolkningen av informanternas utsagor inte stämmer överens med vad som faktiskt har sagts (Bryman 2011, s.354-355). Studiens överförbarhet går inte att bekräfta, det vill säga, det går inte att bekräfta att samma resultat hade varit aktuell om samma studie gjorts i en annan kontext, vilket heller inte var studiens syfte. Däremot kan bredden av urvalet av diakoner möjliggöra för intressanta resultat som kan vara relevanta att undersöka inom ramen för en annan studie och såttillvida utifrån en annan kontext. För att studiens pålitlighet ska vara så hög som möjligt har redogörelse för tillvägagångssättet och motivering av metodval och urval gjorts (Bryman 2011, s.354).

5.6 Bearbetning och analys

Intervjuerna har bearbetats genom att pauser och oklarheter i transkriberingar har märkts ut då en så korrekt återgivning som möjligt av berättelserna har önskats presenterats (Bryman 2008, s. 431). Öppen kodning har utförts vilket innebär att transkriberingarna har lästs igenom en första gång utan särskilda teman i beaktning, för att på så sätt skapa ett helhetsperspektiv av intervjuerna (Bryman, 2008, s.514). Därefter lästes materialet igenom ytterligare en gång och återkommande teman noterades, varav möjligheter och svårigheter i att bemöta existentiella frågor utgjorde centrala teman. Färgpennor användes för att stryka under alla relevanta teman. Teman som blev aktuella i kodningen utöver möjligheter och svårigheter i att bemöta existentiella frågor, var diakonernas syn på deras roll i bemötandet av existentiell hälsa, deras syn på existentiella frågor samt redogörelse av deras bakgrund. Efter kodning av teman fördes samtliga citat in under respektive tema i ett separat dokument och varje citat fick därefter en kod vilken talar för citatets specifika innebörd. Utifrån koderna skapades vidare kategorier vilka utgör olika aspekter av de möjligheter och svårigheter som diakonerna uppger finns i bemötandet av existentiella frågor.

Genom att diskutera studiens teori tillsammans har en gemensam förståelse för dess innehåll och ståndpunkter skapats. Intressanta och lämpliga teoretiska aspekter av diakonernas uppfattningar har vidare noterats och anlagts kontinuerligt i analysens process. Giddens (1996;1999) teori är bred och innehåller många dimensioner vilka inte alla lämpar sig för studiens syfte. Det har funnits en risk att analys av empiri har kunnat glida ifrån studiens syfte på grund av det breda teoretiska innehållet. Olika ståndpunkter har ibland uppstått om vad som varit relevant eller inte för studiens syfte. Sådana situationer har vidare lösts genom att de olika ståndpunkterna har lyfts och på så sätt har beslut tagits utifrån ömsesidig förståelse för respektive perspektiv.

5.7 Forskningsetiska överväganden

För att tillförsäkra att studien är etisk försvarbar har de forskningsetiska principer som gäller för svensk vetenskaplig forskning tagits i beaktelse. Eftersom de medverkande besitter en utsatt position då deras utsagor utgör empirin som ska studeras och analyseras, så har

uppsatsförfattarna utgått från individskyddskravets fyra delar: 'informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet' (Vetenskapsrådet, 2002, s.5).

Utifrån informationskravet underrättades de medverkande i studien med information om studiens syfte, deras roll i relation till studien samt de bestämda förhållanden som rör deras deltagande (Vetenskapsrådet, 2002, s.7). Information delgavs i ett informationsbrev som skickades ut till diakonerna i samband med förfrågan om deltagande i studien (se bilaga 1). Informationsbrevet innefattade en underrättelse om att diakonernas medverkan baseras på deras samtycke och att de när som helst under intervjun kunde avbryta sin medverkan. Samtycke inhämtades även inför ljudinspelningen av intervjuerna.

Med hänsyn till konfidentialitetskravet har deltagarnas uppgifter och utsagor hanterats varsamt. Ljudupptagningar och transkriberingar har förvarats så att de är onåbara för obehöriga. Intervjuerna har sparats på privata datorer med lösenordskrav för att kunna logga in. Således har endast studiens forskare haft åtkomst till materialet. För att inte röja anonymiteten avidentifieras diakonerna i analysen genom att benämnas 'diakon A', 'diakon B' etc. I bakgrundsbeskrivning av respektive diakon valde uppsatsens författare att reducera sådan information som skulle kunna härleda till en specifik person. Då diakonin utgörs av en relativt liten yrkesgrupp, där många kan tänkas vara bekanta för varandra, så gjordes bedömningen att information var etiskt försvarbar i relation till nyttan för studiens forskningsproblem.

Nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2002, s.14) har beaktats genom att tillförsäkra att all empiri som samlats in genom intervjuer enbart har används för denna studiens syfte. Ljudinspelningar och transkriberingar kommer därför att raderas i direkt anslutning till att studien blivit examinerad och godkänd.

6 Resultat och analys

Syftet med studien är att förstå hur diakoner i Svenska Kyrkan resonerar kring möjligheter och svårigheter i att bemöta existentiella frågor och behov inom sin form av socialt arbete. I

följande kapitel presenteras och analyseras studiens resultat. Inledningsvis ges en kort presentation av diakonerna, därefter presenteras och analyseras insamlad empiri utifrån studiens syfte. Vidare har analys av empirin gjorts med hjälp Giddens (1996;1999) teori om det senmoderna samhället som teoretiska referensramen i form av samt utifrån tidigare forskning.

6.1 Presentation av intervjupersonerna

Nedan följer en presentation av studiens respondenter.

Diakon A

Har varit verksam två och ett halvt år som diakon. Diakon A har tidigare vårderfarenhet, en bakgrund som lärare samt en utbildning inom filosofi.

Diakon B

Har varit verksam som diakon i tolv år. Diakon B har jobbat inom restaurangbranschen och har även erfarenhet som vårdbiträde inom hemvården.

Diakon C

Har varit verksam som diakon i två år. Diakon C har en socionomutbildning och har arbetat som socialsekreterare inom missbruk samt läst teologi ett par år.

Diakon D

Är diakoniassistent. Har tidigare arbetat som socionom, både i Sverige och utomlands. Har lång arbetslivserfarenhet inom olika yrkesområden och har läst ett flertal kurser inom socialt arbete.

Diakon E

Har varit verksam diakon i tio år och har sedan tidigare en lärarutbildning. Diakon E har även läst ett flertal kurser inom socialt arbete samt jobbat som lärare, personlig assistent och som vårdbiträde inom hemvården.

Diakon F

Har varit verksam diakon i fjorton år. Diakon F har sedan tidigare en teknisk utbildning och har arbetat som musiklärare och biståndsbedömare.

Diakon G

Har varit verksam diakon i tjugosju år. Har arbetat största delen inom församlingsarbete, men vidare även i utlandskyrkan och som sjukhusdiakon.

Diakon H

Har varit verksam diakon i åtta år varav senaste åren i utlandskyrkan. Diakon D är utbildad dramapedagog och studerat kurser inom socialt arbete med syftet att bli diakon.

6.2 Möjligheter

6.2.1 Att vara medvandrare och tillgänglig

En möjlighet som var genomgående bland diakonernas uppfattning av sin roll i att bemöta existentiella frågor var att de uppfattade den egna rollen som unik i jämförelse med andra aktörer inom offentligt socialt arbete. Rollen som diakon upplevdes medföra ett stort handlingsutrymme med möjligheter till autonomi och flexibilitet. Socialarbetare inom den offentliga sektorn däremot uppfattades som mer begränsad av specifika riktlinjer, lagar och ramar.

Det är ju många som är duktiga på livets slutskede , ASIH till exempel. Personalen där måste släppa patienten när den är död, såklart, och därmed också de anhöriga. Och då står anhöriga där ibland lite ensamma. Där har vi kunnat fortsätta (Diakon A).

Att vara medvandrare var ett sätt att beskriva hur diakonin kunde följa människor under en längre tid och att deras roll inte tillägnades ett specifikt uppdrag. Som Diakon A ovan beskriver diakonin, så saknar det diakonala uppdraget en tydlig början eller ett tydligt slut.

Gränserna för när det diakonala arbetet tar vid blir således flytande och svåra att definiera. Diakonerna tar vid där behovet finns och har möjlighet att finnas som stöd så länge som det behövs. När andra aktörer har fullgjort sina uppdrag så ser diakonerna det som en fördel att följa med en längre period av människors liv. Nordenfelt (2012, s.52-57) beskriver också att diakonins informella uppdrag möjliggör för närmare och mer flexibla möten där människor behöver det som mest.

Diakon G uttryckte vilken betydelse närvaro har. Att finnas tillgänglig betraktades som en möjlighet inom diakonin. Det är inte vad som sägs som alltid är det mest betydelsefulla för konfidenterna, ofta handlar det enbart om att finnas där precis som citatet nedan belyser.

Men frågor och att vara där. För det säger ju människor, de säger ju inte “ tack för dina fina ord” de säger “ tack för att du kom” “ tack för att du var här”
(Diakon G)

Utifrån Giddens (1999) teori skulle den offentliga välfärden med dess professioner inom socialt arbete kunna förstås som en del av det utbredda expertsystemet och därmed ha funktionen i form av urbäddningsmekanismer. Ur ett sådant perspektiv förskjuter professionerna de sociala relationerna från sin lokala kontext och individer måste ha tillit till professionerna som utgör abstrakta förmågor. Diakonernas funktion skulle genom sin möjlighet att skapa mer tillitsfulla, personliga och långvariga möten, enligt Giddens (1999) på ett motsatt sätt kunna ses som en form av återinbäddningsmekanism. Om diakonerna har möjlighet att möta människor utifrån ett mer personligt plan så har de kanske också möjlighet att ersätta de opersonliga möten som Giddens (1999) menar annars karakteriserar vår samtid. På så vis skulle diakonerna genom sin roll kunna stödja människor genom att återskapa den bristande tillit som uppkommit i och med de abstrakta systemen. Det förefaller sig vidare intressant att ställa frågan huruvida diakoner har funktionen av att vara en medvandrare och återinbäddningsmekanism vilket de uttrycker önskar sig vara, eller om deras roll i likhet med andra aktörer har genomgått en professionalisering och på så sätt utgör en del av expertsystemet.

6.2.2 Att förmedla hopp och trygghet

Utöver diakonernas beskrivning av den diakonala rollens möjligheter till ett stort handlingsutrymme så betonades även inställningen till den egna rollen som betydelsefull. Möten med andra människor, som diakon, förväntas internt att baseras på diakonens personliga tro. Diakonerna framhåller att de har ett motiv med sitt arbete som är grundat i den kristna tron vilket bidrar med ett annorlunda perspektiv i jämförelse med andra aktörer. Detta perspektiv uppges vidare utgöra en central och viktig grund för diakonernas självförståelse i sin tjänst.

Det är inget fel att, att vara anställd i kommunen som socialsekreterare, men om vi nu ska vara diakoner liksom så tror jag också att vi behöver påminna oss om att vi gör det här därför att vi bärs av den här tron, att vi bärs utifrån det här perspektivet liksom. För mig är det liksom också viktigt som en påminnelse eller ja.. för att stärka min ryggrad i detta att jag utgår härifrån (Diakon G).

Att vara förankrad i den kristna tron som utgångspunkt betonas som en viktig del i tjänsten som diakon och vidare uttrycks ett behov av att betona det kristna perspektivet som diakonins särart i jämförelse med annat socialt arbete. Det framkommer en längtan efter en större trygghet i den diakonala rollen. Det tycks således finnas möjligheter att frambringa trygghet genom tron, men samtidigt krävs det ett aktivt ställningstagande i att påminna sig om att tron utgör syftet med tjänsten för att tryggheten ska finnas där. I anslutning till motiv i den diakonala tjänsten belyser diakonerna att de utgår ifrån ett kall och vidare att de ser deras tjänst som ett livslångt uppdrag. I enlighet med vad diakonerna här belyser som viktigt i deras roll, visar Engel och Christianssons (2017, s.13-15) studie av målgruppens perspektiv på samma sätt förväntningar på att diakonen ska utgå ifrån en personlig tro och de kristna värderingarna i mötet då det upplevs betydelsefullt. DeMarinis (2004, s.160) poängterar på ett liknande sätt betydelsen av att själavårdaren har en klargjord relation till Gud. Hon framhåller att det är viktigt för att den enskilde ska kunna erfa vård inom ett funktionellt existentiellt system. DeMarinis (2004, s.160) resonemang om behovet av fungerande existentiella system, skulle utifrån Giddens (1999) kunna förstås genom avsaknaden av traditionen och religionens ramar i det senmoderna samhället, som vidare skapar valfrihet men på bekostnad av trygghet.

Diakonernas roll kan således tänkas ställs inför möjligheter i att skapa trygghet för sig själva och andra genom sin tro som referensram för livets stora frågor. Samtidigt torde diakonens roll utgöra svårigheter i att kunna bemöta alla människors existentiella behov utifrån en specifik kristen referensram.

Diakonerna belyser vidare vikten av att själv bearbeta de existentiella frågorna för att kunna ha möjlighet att hjälpa andra. En risk som annars kan finnas, är att som socialarbetare själv dras med i den utsattes livsångest. Genom utbildning och reflektion har de tillförskaffat den stabila grund som de menar på är nödvändig för att kunna möta denna ångest som de existentiella frågor kan uppbringa.

Vi är inte rädda, vi ska aldrig, och vi får egentligen inte vara rädda att prata om det [...] och i den kyrkliga kontexten så är ju vi, är vi inte rädda för några frågor, därför att det är just det vi arbetar med på något sätt som andra kanske inte gör (Diakon G).

Att våga lyssna, att våga vara kvar i situationen för jag tror det som är svårt för många att man blir rädd själv när någon, när någon liksom berättar om sina svårigheter, sina frågor, eller sin ångest eller vad det är , och då backar man själv för att men usch det här rör vid min egen ångest på något sätt, det här tycker jag också är otäckt usch det här törs inte jag prata om, för det rör mig också (Diakon E).

Som citaten illustrerar så upplever diakonerna en trygghet och förmåga att vara i de existentiella frågorna utan att dras med i människors ångest, en förmåga de förvärvat genom reflektion och utbildning. Det är vidare något som de menar att många andra har svårigheter med då det är problematiskt att bemöta frågor som en själv inte har konfronterat eller bearbetat. Diakonernas uppfattning går i enlighet med Lundmark (2014, s.254-255) som redogör för att en vanlig orsak till att det existentiella arbetet inte prioriteras av andra aktörer, beror på en form av beröringsångest. Författaren belyser vidare att många professioner undviker att beröra människors existentiella hälsa, med rädsla för att säga något som förvärrar en redan svår situation. Även tidsbrist och rädslan för att bli känslomässigt berörd belyses som väsentliga faktorer till att existentiella samtal sällan äger rum (ibid.). En intressant aspekt som kommer fram i diakonernas syn på sin roll som experter i att bemöta existentiella frågor.

Lundmarks (2014, s.254-255) beskrivning av de vårdande professionernas undvikande och rädsla för att arbeta med existentiell hälsa, skulle även kunna förstås utifrån Giddens (1999) beskrivning av den konfiskerade erfarenheten. Enligt Giddens (1999) så konfronteras den senmoderna människan inte längre med existentiella frågorna i vardagen. Samhällets institutioner har konfiskerat verkligheten, på ett sätt som tränger bort frågorna från det vardagliga livet. När något ödesdigert sker, som att någon går bort eller blir sjuk, så kan därför självidentiteten ändras i grunden. Diakonerna upplever trots denna samtida svårighet och konfiskeringen av verkligheten, att de själva inte räds för att bemöta frågorna. Diakonernas trygga inställning skulle utifrån Giddens (1999) kunna förstås genom att religionen utgör en central roll för deras självidentitet och existens vilket kan bidra med förutsägbarhet och trygghet. Religionen utgör ett ramverk för livets stora frågor och då dess betydelse är central för diakonerna kan det tänkas bidra till att diakonerna också möter de existentiella frågorna i vardagen i större utsträckning och därmed inte upplever samma svårighet i att möta dessa behov.

6.2.3 Tro och bön som redskap

Diakonernas egen tro och möjlighet att kunna be för och tillsammans med människor var en annan viktig komponent som framkom i diakonernas syn på möjligheter i att bemöta människors existentiella frågor. Ibland bad diakonerna tyst för sig själva, men om de som möter diakonerna vill delta, så kunde bönen utgöra ett positivt inslag som en form av verktyg eller redskap, som de menar på att andra professioner inte har på samma sätt. För diakonerna var det viktigt att själv vara förankrad i sin tro, för att kunna bidra med trygghet men även hopp i svåra situationer. Möjligheten att använda riter då delad trosuppfattning råder bekräftar DeMarinis (2004, s.169) kan utgöra ett betydelsefullt redskap för att skapa trygghet och mening i mötet med konfidenten. Den positiva aspekt som diakonerna nämner med bönen gäller inte enbart för människor med samma trosuppfattning, utan utgör ett betydelsefullt redskap för såväl troende som icke troende. Det gäller oavsett om bönen är uttalad eller outtalad.

Är det en människa som kommer in med ett utgångsläge att man ska prata kring tro, så öppnar det upp från början såhär att, då är det där vi fokuserar, då är det

inte så konstigt att använda bön eller vad det nu kan vara, bibelläsning till exempel, i ett samtal. Om det är en person som inte uttalar något sådant så är det fortfarande, så hindrar det fortfarande inte mig att be tyst för personen som jag sitter framför. Bönen är egentligen bara ett redskap för att förmedla någon form av hopp eller trygghet för stunden (Diakon H).

Om jag sitter i en samtalssituation med någon så min utgångspunkt är ju alltid att vi är ju inte ensamma i rummet, därför att jag har min tro och jag jobbar för en kyrka jag tror på. Då tänker jag också på Gud som är närvarande i rummet och bär där alltid (Diakon H).

Som citaten visar på ovan så är bönen ett redskap eller ett sätt att tillföra något mer i ett samtal, men inget som nödvändigtvis anses vara huvudfokus i ett möte. Det uttrycks också att bönen samt även gudstjänsten är viktiga aspekter för att orka hantera det svåra som de uttrycker att de möter i sin tjänst. Engel och Christiansson (2017, s.15) anför i enlighet med diakonerna att tron kan utgöra en resurs för att kunna härbärgera svåra livsberättelser i kontakt med konfidenter. Diakonerna uttrycker att tron på en Gud utgör både vägledning men också en känsla av hopp, att de inte står ensamma med ett problem, utan att det finns något annat "som bär" i komplexa situationer. Giddens (1999) beskriver att människor i dagens samhälle ibland söker sig till fundamentalistiska åskådningar, för att fly mot livets osäkerhet. Det är ett skydd som vidare inte skall förväxlas med tro. Skillnaden ligger i att tro innefattar en övertygelse men även en ovisshet inför livets stora frågor. Diakonerna nämner att de själva är trygga i sin tro, men att de omöjligt kan veta allt och att det heller inte är eftersträvansvärt.

Jag tror frågorna har inga, inga självklara svar. På en rak fråga kan jag berätta hur jag tänker men det hjälper ju inte alltid den andre utan man måste hitta sin egen väg (Diakon A)

Ja, alltså jag tror att liksom våga prata om de här sakerna och se dem som ganska naturligt, utan för ibland kan jag tänka "jag har inte läst teologi och jag kan inte allt, alla detaljer som man borde känna". Det handlar inte om det utan det handlar om vara öppen för livsfrågor och eh, tänka runt dem åh, och liksom höra vad människor e och vad det kan betyda för dem,

snarare än att vara expert på den kristna tron. För den kristna tron, den rör ju sig. Den ändras hela tiden liksom. - Diakon D

Trots att de inte besitter all kunskap om svaren så bärs dem ändå av ett hopp som ger dem mod i att vara i de existentiella frågorna. Att diakonerna ser bönen som ett redskap för att förmedla hopp, skulle på så vis kunna förstås som ett förhållningssätt som stärker dem själva i att våga vara kvar, trots osäkerheten. Det är på så vis inte som Giddens (1999) beskriver kringen som fundamentalistiskt underkastar sig en absolut och allvetande auktoritet, utan de förhåller sig reflexivt i sin tro.

Jag är stabil i mitt men jag har inget behov av att, jag tror man måste finna sitt eget i allt, [...] Jag kan inte övertyga någon att tro för att det är på ett djupare plan än att veta.. vi kan inte veta. Det är ingen annan som vet liksom [...] Jag tror inte att man kan packa på. Jag vill möta människor precis där de är (Diakon G).

Att vara stabil, som diakonen uppfattar sig i citatet ovan, skulle utifrån Giddens (1999) teori kunna tänkas vara utmanande i det senmoderna samhället. För att skapa en identitet så behöver individen förhålla sig till en mängd olika valmöjligheter att identifiera sig med. I alla val behöver riskbedömningar göras vilket skapar en ångest för många. Att ha en tro som erbjuder en sammanhängande livsstil, menar Giddens (1999) kan dämpa denna ångest. Tryggheten som diakonerna upplever sig ha, skulle således kunna ha att göra med deras tro och deras förmåga att upprätthålla sin identitet i ett sekulärt samhälle. Av den anledningen skulle diakonernas värdering av vikten av att delta i Gudstjänst och be kunna förstås utifrån att de har ett behov av att stärka sin självidentitet som representanter för kyrkan i ett sekulärt samhälle.

6.2.4 Att ha ett högt förtroende och en öppen inställning

Diakonerna uttrycker att de upplever sig ha ett annat förtroende genom sin roll som diakon. Förtroendet tror de kommer utifrån förväntningar som människor har på att de är representanter från kyrkan, och att det ligger mer naturligt att öppna sig om existentiella frågor till en diakon än andra professioner inom hälso- och sjukvård och socialt arbete. Vidare uttrycker de att kyrkans förtroendekapital bidrar med möjligheter till att skapa tillfällen att föra existentiella samtal.

Jag tänker att diakon, att man har ett stort förtroendekapital upplever jag, jag upplever att vi i samhället blir mer och mer efterfrågade som , både som kyrka i, när det gäller kris och sorg och allt möjligt, och sjukhuskyrkan har ett jättestort förtroendekapital, och jag tror att det, det gör att människor kan komma till oss även om de inte delar tron för att det står för någonting som är, som har goda värden och har haft (Diakon F).

Men även om man inte har en uttalad tro så söker man sig ändå till kyrkan och samtal med diakon eller i och för sig med präst. Eh och därför att vi ska, vi står för någonting ändå (Diakon H).

När någon söker sig eller kommer i kontakt med diakonin för att samtala om existentiella frågor, så menar diakonerna att en bidragande faktor till kontakten är förtroendet för diakonerna. Att det finns ett förtroende för diakoner går i enlighet med Engel och Christianssons studie (2017 s.13-14) som belyser att brukare med olika bakgrund finner att diakonin har ett tydligt mervärde i förhållande till andra aktörer. Mervärdet kan även upplevas av de som inte ser sig tillhöra den kristna trosuppfattningen (ibid.). Att diakonin i Sverige har ett fortsatt förtroende hos allmänheten stämmer överens med vad Green (2011) beskriver som diakonins svar på sekulariseringen då han menar att de har fått ett större inflytande trots religionens marginaliserade roll. Att diakonerna har ett särskilt förtroende samstämmer även med Nordenfelts (2012, s.52-57) framställning av diakonins roll i det sekulära samhället. Anledningen till deras funktion har fått ett uppsving hänger enligt honom samman med att människor förlitar sig på diakoner på ett annat vis då de kan möta människor utan att ställa motkrav på samma vis som andra professioner inom socialt arbete. De har möjlighet att upprätta förtroendeingivande relationer då de delvis står utanför den offentliga välfärden (ibid.).

Att diakonerna har ett gott förtroende tycks vara framgående i både intervjuerna och tidigare forskning. Huruvida diakonernas tjänst utifrån Giddens (1996) utgör en profession som del av expertsystemet eller om diakonin har en återinbäddande funktion ter sig dubbeltydig. Ur en aspekt går det att se att diakonin verkar som en tillitsskapande funktion då de har ett högt förtroende och på så sätt skulle de kunna utgöra en återinbäddande funktion.

6.2.5 Tillgång till sammanhang och känsla av mening

Diakonerna beskriver också sin roll som unik med hänseende till hur andra aktörer inte kan bygga upp samma gemenskap och ett sammanhang som kyrkan gör. I deras, men också i kyrkans värdegrund ligger det ett budskap i att ingen människa är ensam och där upplevelsen av gemenskap är en kollektiv angelägenhet. De ser det alltså som ett kollektivt ansvar att finna sammanhang för människor. Diakonerna menar på att kan kyrkan bli en viktig del, för att integrera människor och få dem att förstå att de är en del av något större, en form av meningsskapande sammanhang.

Jag tror att kyrkan som plats och kontext och sammanhang skapar eller öppnar upp för ett annat sätt att människor skall vara öppna på ett annat sätt, därför att vi står för någonting mer [...] och att det finns någonting större, en annan mening med livet (Diakon H).

Men vi behöver ju det här med KASAM "känsla av sammanhang" att man liksom, a men jag finns i detta sammanhanget, jag finns bland alla människor, det här är jag i den här världen liksom.. Jag tror att det är jätteviktigt men att vi tappar bort det liksom när vi blir svårt sjuka eller drabbas av en kris i livet eller så och då tror jag att jag kan vara en hjälp liksom att hitta tillbaka till det (Diakon G).

Diakonerna uppfattar sin roll som unik i relation till andra inom socialt arbete, då de inte har kännedom om någon annan profession som bemöter sorg och skapar sammanhang, på ett sådant sätt som de själva kan göra. Med det menar de inte på att andra professioner inte jobbar med existentiella frågor, men utifrån det förtroende, förväntningar och ramar som diakonerna har, så tror de sig ha andra möjligheter att finnas vid och bistå med stöd på ett ännu djupare relationsmässigt plan. Rutz (2004, s.1625) framhåller att meningsskapande sammanhang är betydelsefullt för att förebygga psykiska ohälsa och bidra med existentiella värden, vilket bekräftar att diakonernas möjligheter att skapa forum och sammanhang, kan fylla en viktig funktion för människors existentiella hälsa. Utifrån Giddens (1999) teori så skulle den diakonala rollen kunna förstås som en åter-inbäddnings-mekanism genom möjligheten att bemöta människor utifrån ett helhetsperspektiv och skapa tillitsfulla relationer genom

personliga möten. Deras roll utgör således en betydelsefull funktion i att upprätthålla allmänhetens tillit till det abstrakta systemet.

6.3 Svårigheter

6.3.1 Att nå ut

En genomgående svårighet som var återkommande i resultatet, var att diakonerna såg en utmaning att visa sin tillgänglighet och som en möjlig aktör att samtala kring existentiella frågor. Detta då många uppger ovisshet inför vad kyrkan har att erbjuda dem i form av samtal med mera. Framförallt var det svårt att få personal inom vården att ta kontakt och hänvisa till diakonerna som tjänstgjorde på sjukhuskyrkan. Diakonerna lade därför ner mycket av sin tid för att nå ut och skapa kontaktnät och förmedla sin roll.

Vi är inte där ännu att det är självklart att ringa sjukhuskyrkan åh att ringa till kyrkan över huvud taget. Jag kan möta människor som blir väldigt förvånade när man "Jaha, kan man få det i kyrkan? Och samtal? [...]" Alltså människor vet inte vad kyrkan har att erbjuda (Diakon B).

Man måste ständigt marknadsföra sig [...] det är mycket viktigare och vi har kanske inte tid till det som vi borde.. så det blir viktigare att tala om att vi finns för vi upplever varje gång vi är på en arbetsplatsträff och talar om för personal [...] då får man genast mer sökningar och mer efterfrågan [...] det är färskvara verkligen (Diakon F).

Trots att de fokuserar mycket på samverkan, så uttrycker de att det inte ligger lika naturligt för sjukhuspersonal att ta kontakt med en diakon. En förklaring som ges till detta är tidsbrist från de andra aktörerna, samt att det möjligen finns ett undvikande och skepticism som de tror, möjligen skulle kunna härledas till kyrkans stora inflytande under reformationen då människor blev ifrågasatta om de hade rätt tro.

Sen kom Luther och reformationen och då blev det så mycket och att man skulle förhöra människor liksom att man hade rätt tro [...] Nu tror jag, nu gör man inte sådär och förhör människor om de har rätt tro [...] det är en utmaning att få människor att förstå att man faktiskt kan använda kyrkan och att vi inte kommer att pracka på någon tro utan att vi är öppna för människors frågor [...]. Så den utmaningen finns, att visa allmänheten, visa vårdpersonal att kyrkan finns (Diakon A)

Diakonerna upplever att de har fått en ökad betydelse men att det fortfarande en utmaning att nå ut till vissa grupper och i vissa typer av sammanhang. När diakonerna väl får kontakt så är det inte ovanligt att folk förvånas över att deras hjälp finns tillgängligt för den som vill ha och behöver den. Det finns således motstridiga tendenser från allmänheten som bidrar med både möjligheter och svårigheter för diakonerna att nå ut till samhället. Att det finns en utmaning att som diakon nå ut till människor som är i behov av existentiella samtal kan förstås utifrån flera aspekter. Den rådande skepticism som diakonerna uppger att de stöter på i sin tjänst, skulle utifrån World Value Surveys (2010) undersökning kunna förklaras utifrån hur religionen i det svenska senmoderna samhället inte längre anses utgöra en lika betydelsefull resurs för människor idag. En annan förklaring skulle kunna vara avsaknaden av det existentiella perspektivet i samhället som både Vader (2006) och Rutz (2004) belyser. Avsaknaden av de existentiella frågorna kan således tänkas leda till att andra yrkesverksamma inte tänker på att människor har ett existentiellt behov och att diakonerna finns som arbetar med just detta. I detta avseende ställs diakonerna inför utmaningen att visa sig tillgängliga och även förmedla vad de kan tillföra människor genom sin roll.

En annan aspekt av diakonins svårighet att nå ut skulle utifrån Giddens (1999) kunna förklaras med att diakonin inte utgör en självklar profession i expertsystemet. Diakonin har gått från att i ett förmodernt samhälle utgöra en del av en religiös auktoritet, vilken präglade hela människornas förståelse för livet, och deras roll stod därför inte i konkurrens med andra aktörer. Idag utgör diakonin en del av ett pluralistiskt samhälle och är på så vis en aktör bland flera andra. Kanske skulle det kunna vara så att allmänheten har svårt att placera diakonin som en profession som är en del av expertsystemet och istället uppfattar diakonin som något som tillhör en auktoritet i traditionell mening och att deras kunskap därför inte kan nyttjas ur ett sekulärt perspektiv.

6.3.2 Att komma med svar utan att pracka på

Att förhålla sig till sin egen tro, men att inte pådriva den på andra, ansågs vara en utmaning för diakonerna, menat utifrån det samhälle vi lever i idag. De ska var representanter för kyrkan men de behöver också vara försiktiga i att inte deras egna övertygelser eller trosuppfattning inte är en absolut sanning för alla människor. De ser det själva som en hårfin gräns att vara öppen om sin tro, men att inte tvinga någon annan den egna trosuppfattningen. En diakon svarade såhär vid en följdfråga om vad religiösa ritualer hade för betydelse i själavårdande samtal:

Alltså man får vara försiktig för det här med bön. Det finns ju makt i det också och det är inget som jag vill missbruka på något sätt, att påtvinga människor min tro eller så. Men i vissa lägen får man den här fingertoppskänslan för när det passar till exempel, för att be tillsammans med en människa (Diakon D).

Som citat lyder så uttrycker diakonerna att de kan finnas vissa utmaningar i att exempelvis be för eller tillsammans med någon som söker deras hjälp. Delvis så tror de att bönen skulle kunna fylla en viktig funktion, men att utifrån den kontext vi lever i idag, behöver vara försiktiga för att bygga upp ett förtroende för de människor de möter. För att inte missbruka makt så gäller det såtillvida att bygga upp en känsla för hur och när den egna trosuppfattningen ska eller inte ska få ta utrymme i mötet med andra. Möjligen kan denna utmaning förklaras utifrån Giddens (1999) beskrivning av det moderna samhället och hur vi i allt mindre grad vill knyta an till en viss livsåskådning. Som diakonerna beskriver det själva, så ser de på sin roll och sitt arbete utifrån ett mer “modernt” sätt än tidigare, med betoning på att de inte försöker tvinga någon att dela den kristna tron.

Det kan vara laddat så för många med kyrkan, att liksom “jag är inte troende” “jag är inte med i Svenska Kyrkan”, och man har en bild av att vi skulle vara sådana som skulle slå bibeln i huvudet på folk vilket inte är liksom sant (Diakon G).

Samtidigt uttrycker en av diakonerna att det också är en svårighet i att ge folk realistiska förväntningar på vad de inom sin roll faktiskt kan göra. Diakonen menar att de som söker

hjälp och mår dåligt, ofta helt saknar mening med sitt liv, och därför söker instruktioner i hur “det rätta och kristna” levnadssättet är.

Det är klart jag tycker det är svårt när vissa kommer och vill ha ett färdigt svar på saker och ting, för det är inte alltid så lätt att ge. Och om man har ett färdigt svar så kan jag tycka att man har ett ansvar för det också sen. Det kan jag tycka vara svårt. En del vill veta så “Du e diakon. Vad tycker du jag ska göra i den här situationen? Eller liksom, vad är det kristna sättet att agera nu? (Diakon C).

Diakonen i citatet ovan upplever en förväntan hos människor om att hen ska komma med svar på deras existentiella frågor. Diakonen uttrycker inte att svaren inte finns, dock att det är svårt att förmedla enkla svar på svåra frågor, då svaren också föranleder ett stort ansvar.

Förväntningarna som beskrivs om att diakonerna ibland förväntas ha svar på de existentiella frågorna skulle kunna förstås utifrån deras förändrade roll vilken Holmer & Bodin (2018, s.17) redogör för, där kärnan i den diakonala tjänsten mer och mer har fokuserat på människans existentiella aspekt. Även Nordfeldt (2012, s.52-57) framhåller diakonin som en allmän expert i samhället för att bemöta existentiella frågor. Rollen som expert inom ett område kan således tänkas bidra till förväntningar, i detta fallet höga förväntningar vilka diakonerna upplever som problematiska att bemöta i sin tjänst. Utifrån Giddens (1996) förklaring av expertsystemets framväxt i det senmoderna samhället skulle den diakonala rollen kunna förstås som en sorts expert inom den existentiella hälso-dimensionen. Det blir således rimligt att människor sätter sin tillit till diakoner som en del av expertsystemet och tillägnar särskilda förväntningar på deras roll. Svårigheter kan vidare tänkas skapas då diakonerna utgår ifrån en kristen utgångspunkt i ett sekulärt samhälle där de behöver finna en balans mellan att låta konfidenten styra och respektera oliktankande samtidigt förmedla de svar och det hopp deras tro kan bidra med.

6.3.3 Mod att vara kyrka

Ett återkommande tema i intervjuerna med diakonerna är att de upplever ett spänningsförhållande i att utgå ifrån den kristna tron i deras tjänst. Diakonerna upplever att det är viktigt för dem att vara grundade i kyrkans budskap genom evangeliet i deras tjänst.

Samtidigt beskrivs att den diakonala rollen har frångått kyrkans kärna i dagens samhälle, och det finns en utmaning i att finna mod att åter våga vara kyrka.

Jag tror att vi måste gå tillbaka till att vi måste våga vara kyrka liksom. För det finns så otroligt som jag sagt nu, det finns så mycket behov att fylla i samhället. [...] Jag tror också att vi är lite rädda ibland för att vi tror att vi måste vara på ett visst sätt, men människor utanför förväntar sig att vi faktiskt är kyrka (Diakon G).

Diakonerna uttrycker att det finns stora behov i samhället där de ser sig ha en betydelsefull roll och där de behöver bli bättre på att våga vara kyrka då det även är det som människor förväntar sig av dem. Möjligtvis kan svårigheten de beskriver bero på att deras del i den offentliga välfärden, har färgat arbetet, och att de därför blivit allt mer lika andra professioner. Således finns en utmaning att anpassa sig efter nya tider men samtidigt behålla det säregna i diakonin genom det kristna budskapet. Det kan tänkas utgöra en positiv aspekt att de har ett fortsatt förtroende som en del i den svenska välfärden, men samtidigt utmanande att inte dras in i ett system där kunskapsdomäner står i fokus för mänsklig kontakt. Att vara kyrka och möta människor utifrån den kristna trosuppfattningen tycks för diakonerna således utgöra en svårighet. Nordenfelt (2012, s.52-57) menar att diakonernas arbete utifrån kristna värderingar så som diakonin är utformad idag, inte är problematiskt ur ett sekulärt perspektiv då värderingarna sällan strider mot dagens sekulära värderingar. Trots att det ur ett sekulärt perspektiv enligt Nordfeldt inte är problematiskt att diakoner med sin kristna trosuppfattning möter människors existentiella behov, så uppfattar diakonerna själva en svårighet att utgå från kyrkan i mötet med den sekulära människan. Samtidigt råder en uppfattning hos diakonerna att människor förväntar sig att kyrkan är kyrkan, och inte en aktör i likhet med andra sekulära professioner. Vidare uttrycker diakonerna en längtan efter mer frimodighet i samtal med människor.

Jag har en kollega som jobbat femton år nu, hon säger nu, hon ska gå i pension i sommar, nu håller jag på att bli mycket frimodigare säger hon, det är så dax nu säger hon, mycket frimodigare nu, jag känner att jag är lite försiktig än men det ger mig liksom lite hopp, man kanske jobbar in sig någon frimodighet med åren (Diakon F).

Diakonernas osäkerhet skulle utifrån Giddens (1999) kunna förstås genom att deras val av en kristen livsstil kan komma att ifrågasättas av en sekulär omvärld. I det senmoderna samhället råder en pluralisering av livsstilar till skillnad mot i det förmoderna samhället då livsstilen förhöll sig förhållandevis likartad. Att ha en relativt konstant livsstil kan bidra med ontologisk trygghet, samtidigt kan osäkerhet uppstå i möte med andra livsstilar som på något sätt ifrågasätter den egna livsstilen. Att diakonernas livsstil i form av religiösa värderingar och riter kan komma att ifrågasättas av människor kan antas vara en rimlig företeelse utifrån bland annat Pettersons (2006) redogörelse för religionens förlorade betydelse för människor i det senmoderna samhället.

6.3.4 Att lotsa vidare människor in i sammanhang

Ytterligare en svårighet som diakonerna nämner är att kunna nyttja möjligheten av kyrkan som ett meningsskapande sammanhang där människor kan få dela sina existentiella frågor och funderingar tillsammans med andra. Möjligheten att vara en del av kyrkan som sammanhang och verksamhet finns för alla, men diakonerna upplever att det kan vara svårt att nyttja resurserna som de menar finns att hämta i gemenskapen då människor av olika anledningar inte alltid är öppna för att ta del av det större sammanhanget.

Jag tänker att den största utmaningen är nog att fånga upp det här på något sätt så att det går vidare, så att man inte, att det inte bara blir ett engångs, en engångshändelse utan att kunna slussa vidare in i sammanhang där man får ha sina existentiella frågor [...] där man kanske får dela med andra [...] där det finns fler som tänker likadant och som liksom kan mötas [...] Sammanhanget finns ju, men är man helt främmande för kyrkan så är kanske inte det så lätt att komma in i det [...] det är ju ändå någon anledning till att man har vänt sig till kyrkan och då kan jag tänka ändå att det är en utmaning att lotsa vidare då kyrkans övriga liv eller vad jag ska säga, verksamhet (Diakon E).

Att det sociala sammanhanget utgör en viktig komponent för människors hälsa är något som går i enlighet med vad Rutz (2004, s.1625) belyser i sin studie. En förklaring till att konfidenter vänder sig till diakoner för enskilda samtal och har svårt för det större

sammanhanget, skulle kunna vara kopplat till vad Ronald Inglehart och Wayner E. Baker (2002, s.41) benämner som religionens dubbla utveckling. Det finns enligt forskarna ett ökat intresse för andlighet i samhället men förtroendet för religiösa institutioner sjunker. Det förlorade förtroendet skulle således kunna utgöra en förklaring till varför människor inte vill delta i Kyrkan som gemenskap men finner värde i det enskilda samtalet med diakon. Att göra valet att vara en del av sammanhanget kan eventuellt i större utsträckning påverka vad Giddens (1999) kallar självidentiteten.

6.3.5 En hektisk vardag

En hektisk vardag med mycket som händer omkring, var en svårighet som diakonerna uttryckte i att hjälpa människor med deras existentiella ohälsa. Att stanna upp och tänka efter vad man gör och vart man är på väg, ansågs vara viktigt och nödvändigt för att inte tappa bort sig själv i arbetet samt för att finna lugn och vägledning genom sin tro.

Vi som privatpersoner, lekmän, eh företrädare för kyrkan, alla behöver stanna upp och vara i de: Vad menar du? Vad tänker du? Hur? Vadå inte vill längre? Berätta! Och att människor stannar kvar och får lov att prata (Diakon A).

Ja alltså, man får påminna sig om det. Det är inte så lätt alltid, för man kör på (...). Man får stanna upp ibland och tänka: Varför gör jag det här? Vad vill Gud med detta? (Diakon D).

Som diakonerna genom citaten uttrycker så kan det vara svårt att vara närvarande, vilket de samtidigt ser som en nödvändighet för att hinna reflektera och på så vis medvetandegöra vad som sker, och vad som är meningen i det som händer. Några diakoner uttryckte därför viktigt att ibland stanna upp ibland och vända sig till gud. Som exempel ges gudstjänsten som en viktig plats till att tillägna sig sådana reflektioner, att påminna sig om att vara i nuet. Att diakonerna upplever det svårt att hinna stanna upp i ett hektisk vardag speglar i många drag, Giddens (1996;1999) framställning av det senmoderna samhället som skenande och snabbt föränderligt. Deras uttryck för att inte hinna med, skulle således kunna förstås utifrån att den samtid som råder försvårar för diakonerna att hjälpa människor att finna mening. Samtidigt som den personliga tron kan ha stor betydelse för människor som av olika skäl har svårt att

tappa mening, så verkar det också vara en utmaning för diakonerna att inte själva tappa fotfästet när vardagsstressen tränger sig på.

6.3.6 Människan i det senmoderna samhället

Diakonerna uppfattar att det nutida samhället leder till en mängd olika svårigheter för människans existentiella hälsa vilka vidare även påverkar diakonernas möjligheter till att bemöta och behandla människors existentiella problematik. Diakonerna förklarar att de upplever tendenser av att nutidsmänniskan har svårt att acceptera sin tillvaro och att orealistiska förväntningar ofta råder på hur livet ska se ut.

Att vara människa här är liksom att acceptera det som händer i livet liksom, och det tycker jag många har svårt för. [...] man har blivit så matad av att du är din egen lyckas smed och du kan bli vad du vill och du kan påverka vad du vill och du kan göra vad du vill. Men det stämmer ju liksom inte för de flesta av oss
(Diakon C)

Ovanstående citat kan förstås utifrån vad Giddens (1999) beskriver som ett reflexivt projekt av människans självidentitet i det senmoderna samhället. Enligt förståelsen är vi inte dem vi är, utan vi är dem vi gör oss till. Till skillnad mot det förmoderna samhället då individens identitet skapades utifrån traditionens och religionens ramar, ställs den senmoderna människan inför en oändlig mängd valmöjligheter till att forma en identitet. Genom valmöjligheterna tillkommer frihet, men också risker att göra fel val och själv bära ansvaret för sitt öde. Att diakonerna uppfattar svårigheter med att få konfidenterna att finna konsensus och acceptans i sin tillvaro med en sådan bakgrund blir således förståeligt.

Diakonerna beskriver vidare att det finns en utmaning i att bemöta de existentiella behoven även hos konfidenter som delar en kristen trosuppfattning, då kunskap ofta saknas kring tron. Underförstått bidrar trosuppfattningen till resurser för de som vill, men i och med sekularisering har mycket kunskap "förkastats" då det inte kommer sig naturligt att tala kring frågor relaterade till tro i ett sekulariserat samhälle. Det utgör således en svårighet för diakonerna att använda sig av den kunskap vilken den kristna tron innehåller i bemötandet av människors existentiella frågor.

En utmaning, som jag ser i det sekulära, är att även om folk som är kristna, vissa gånger inte har så mycket bakgrundskunskap, och då, då får man börja från noll, för det tror jag spelar stor roll. Om man tänker på existentiell hälsa i landet i stort alltså och på högre nivå, så tror jag det spelar roll. Folk har inte kunskap. Alltså man pratar inte om det hemma, man lär det inte någonstans, och det finns ingen grund att stå på. Många är där tror jag (Diakon C).

Diakonernas upplevelse av religionens frånvaro i människors liv går i enlighet med World Value Surveys (2010) undersökning vilken redogör för att den traditionella religionen mist sin betydelse för människor i dagens samhälle. Även Inglehart och Wayner E. Baker (2002,s.41) redogör för religiösa institutioners minskade betydelse för människor, men dock belyses samtidigt ett ökat intresse för andlighet. Religionens dubbla utveckling tycks således ställa diakonerna inför både svårigheter och möjligheter i att bemöta människors existentiella frågor. Möjligheter i och med det ökade intresset för andliga aspekter av livet, vilket diakonerna inkluderar i sitt arbete, svårigheter i och med deras utgångspunkt i den kristna religionen vilken för många tycks ha förlorat betydelse.

Diakonerna talar även om en generell frånvaro av djupare frågor i vardagen och sammanhang där dessa kan lyftas vilket de menar utgör en svårighet i att arbeta med människors existentiella hälsa. Diakonerna uppfattar att behovet av att dela de existentiella tankarna finns hos alla människor men att de ofta kommer upp till ytan först när livet ställs på sin spets.

Jag upplever att det finns ett stort behov men att det ibland kan vara svårt att komma åt det. När livet ställs på sin spets, som vid en svår sjukdom och livets slut, då kommer det här frågorna överst och då kanske man söker liksom sig till att få samtala. Men jag tror att alla människor bär på dem och att vi idag pratar alldeles för lite om djupa frågor och att människor egentligen bär på en längtan men man vet inte riktigt vart man ska prata om sånt (Diakon A).

Den svårighet som diakonerna beskriver om de existentiella frågornas frånvaro i samhället skulle enligt Giddens (1996) kunna förklaras utifrån att samhället har institutionaliserats. Sociala problem, sjukdom och död är inte en naturlig del av vardagen i det senmoderna samhället på samma sätt som i det förmoderna samhället. Situationer som avviker från den

förutsägbara vardagen har institutionaliserats och blivit osynliga i vardagen. Därmed ställs människan inte inför ödesdigra ögonblick i samma utsträckning som förut och således ställer sig människor heller inte frågor om sin existens på samma sätt. Det är enligt Giddens (1999) ofta först i ödesdigra ögonblick som de existentiella tankarna uppstår eller förstärks.

7 Slutdiskussion

Syftet med studien var att förstå hur diakoner i Svenska Kyrkan ser på sin roll och hur de resonerar kring möjligheter och svårigheter i att bemöta existentiella behov inom sin form av socialt arbete. Frågeställningar som ställdes var följande: Hur ser diakoner i Svenska Kyrkan på sin roll i förhållande till människors existentiella behov? Hur resonerar diakoner i Svenska Kyrkan kring möjligheter i att bemöta existentiella behov? Hur resonerar diakoner i Svenska Kyrkan kring svårigheter i att bemöta existentiella behov?

Studiens resultat visar på att diakonerna uppfattar sin roll som viktig i en samtid med omfattande existentiella behov. Diakonerna redogör för att de i sin tjänst kan utgöra ett komplement till övriga offentliga välfärdsaktörer där de upplever att de har ett mervärde för målgruppen i och med deras utgångspunkt i den kristna tron. Diakonerna förstår sig som en ensam aktör i att bemöta människors existentiella behov. Diakonerna ser det själva som deras uppdrag och ett område som de är trygga och vana att arbeta med. Diakonerna beskriver att de ställs inför många möjligheter, såväl som svårigheter i att bemöta existentiella behov och deras roll tycks vidare stå inför parallella utmaningar. Möjligheter som framhålls i bemötandet av existentiella behov är bland annat skapandet av tillitsfulla relationer, det höga förtroendet från allmänheten och deras tillgänglighet i rollen. Vidare uppges utgångspunkten i den kristna trosuppfattningen med kyrkan som meningsskapande sammanhang utgöra en resurs för att generera trygghet och hopp i mötet med konfidenterna. Svårigheter i att bemöta existentiella behov framgår i många avseenden vara sammanlänkade med de möjligheter som beskrivs. Bland annat uppges svårigheter vara att nå ut som en tillgänglig aktör och bidra med de resurser diakonerna upplever finns i deras tro och kyrkan som sammanhang i bemötandet av existentiella behov.

Diakonernas erfarenhet av och kunskap i bemötandet av existentiella behov tycks vidare inte utgöra en självklar expertis-kunskap på samma vis som för andra professioner. Dock tyder studiens resultat på att diakonerna, trots en sekulär samtid, utgör en central roll i bemötandet av den senmoderna människans behov av existentiell omsorg (Nordenfelt, 2012). Diakonernas upplevda ensamhet i sin roll i bemötandet av de existentiella behoven skulle kunna uppfattas som problematisk ur en sekulär synvinkel. Det är en rimlig företeelse att inte alla människor vill söka kristna svar på existentiella frågor. I ett sådant avseende skulle andra aktörer behövas som alternativ i bemötandet av denna typ av behov i den sociala välfärden (Lundmark 2014, s.240).

Den kritik som riktats mot Giddens (1996;1999) teori angående försummelsen av individens möjligheter att påverka samhällsstrukturen framträder som motsägelsefull utifrån den möjliga återinbäddande funktion som Giddens (1996;1999) menar att en aktör kan utgöra (Lamsal 2012, s.120-121). Diakonerna tycks uppleva att deras roll utgör en unik funktion som skiljer sig från andra aktörer då de kan bidra med mer personliga möten som skapar förtroende. Utifrån diakonernas beskrivning så framkommer en uppfattning om att deras roll skulle kunna utgöra en återinbäddande funktion. Följaktligen kan det vara aktuellt att ifrågasätta huruvida kritiken gentemot Giddens (1996;1999) teori är befogad då diakonerna tycks påverka konfidenter på ett sätt som skiljer sig från andra urbäddande professioner i det senmoderna samhället.

Om den existentiella hälso-dimensionen föreligger lika viktig som en del forskare hävdar (Rutz 2004; DeMarinis 2004) och samtidigt är frånvarande i dagens sociala arbete (Vader, 2006) torde vidare forskning av existentiellt hälsoarbete genomföras för att generera en ökad förståelse för dess relevans och funktion. Ett mer specifikt förslag på vidare forskning är att undersöka ett målgruppsperspektiv på upplevelsen av behovet av existentiell omsorg inom socialt arbete.

8 Referenslista

Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Andra uppl. Malmö: Liber

Brante, Thomas (2009) *Vad är en profession? Teoretiska ansatser och definitioner*. I L. Maria (Red.), *Vetenskap för profession* (s. 15-34). Högskolan i Borås.

DeMarinis Valerie (2004) *Själavård, existentiell hälsa och existentiell epidemiologi i det postmoderna Sverige I: Mötet med den splittrade människan, om själavård i en postmodern tid* Red: Ekedahl MarieAnne & Wiedel Björn. Stockholm: Verbum

Engel, Charlotte (2006) *Svenska Kyrkans sociala arbete - för vem och varför? En religionssociologisk studie av ett diakonalt dilemma*. Stockholm: Ersta Sköndal högskola

Engel, Charlotte & Christiansson, Elisabeth (2017) *Diakonins strukturer, En presentation av tre empiriska studier av den församlingsdiakonala verksamheten i Stockholms stift 2016/2017*. Stockholm: Ersta Sköndal Bräcke högskola

Folkhälsomyndigheten (2018) *Kortversion av, Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?* Stockholm: Folkhälsomyndigheten

Giddens, Anthony (1996) *Modernitetens följder*. Studentlitteratur: Lund

Giddens, Anthony (1999) *Modernitet och självidentitet*. Daidalos: Göteborg

Green, Todd H (2011) *Responding to secularization: The deaconess movement in nineteenth-century Boston*: Sweden BRILL

Hollmer, Miriam & Bodin, Magnus (2018) *Vägledning för diakoni, teori, praktik och verksamhetsutveckling i församling*

Inglehart, Ronald & Baker, Wayner E. (2002) *Modernization, Cultural Change, and the Persistence of Traditional Values*, *American Sociological Review*, Vol. 65 Issue 1, p19-51.

33p

Lamsal, Mukunda (2012) The structuration approach of Anthony Giddens. *Himalayan Journal of Sociology & Antropology* Vol. 5, p111-122. 12p

Lundmark, Mikael (2015) Religiös och icke religiös andlighet. I: Febe Friberg & Joakim Öhlén (red.) *Omvårdnadens grunder. Perspektiv och förhållningssätt*. Studentlitteratur AB

Melder, Cecilia (2011) *Vilsenhetens epidemiologi: en religionspsykologisk studie i existentiell folkhälsa* Uppsala: Uppsala Universitet

Nordenfelt, Lennart (2012) Om värdet av diakoni från en sekulär synvinkel, I Silfverberg, Gunilla, *Värdegrund i kyrka, diakoni och samhälle*. Stockholm: Ersta Sköndal Högskola Förlag

Pettersson, Thorleif (2006) Religion in Contemporary Society: Eroded by Human Well-being, Supported by Cultural Diversity. *Comparative Sociology* Vol. 5 Issue 2/3, p231-257. 27p BRILL

Rutz, Wolfgang (2004) A need to rethink social psychiatry in Europe. *The Lancet* 363(9421):1652-1652

Sand, Lisa & Strang, Peter (2013) *När döden utmanar livet: om existentiell kris och coping i palliativ vård*. Stockholm: Natur & Kultur

Socialstyrelsen (2016) Individens behov i centrum, Behovsriktat och systematiskt arbetsätt med dokumentation av individens behov utifrån ICF

[<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepointdokument/artikelkatalog/vagledning/2016-6-26.pdf>] Hämtat: 2019-08-13

SOU 2001:6. *Döden angår oss alla, värdig vård vid livets slut*

Svedmark, Eva I. (2012) Att skydda individen från skada, en forskningsetisk balansakt, I: Kalman, Hildur & Lövgren, Veronica (red.) *Etiska dilemman*. Malmö: Gleerups.

Svenska kyrkan Motion 2018:73. *Uppdrag som gatupräst eller -diakon.*

Svenska Kyrkan (2015) Ett biskopsbrev om diakoni. Uppsala: Ineko

Svenska Kyrkan (2014). *Kallad till diakon och präst i Svenska kyrkan*, Biskopsmötet. Uppsala : Ineko

Svenska Kyrkan (2019) Om själavård. [<https://www.svenskakyrkan.se/jourhavandeprest/om-sjalavard>] Hämtat: 2019-08-04

Vader, John-Paul (2006) Spiritual health: the next frontier *European Journal of Public Health*, Volume 16, Issue 5, p457

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska riktlinjer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning*. Elanders Gotab

World Value Survey (2010) Cultural map - WVS wave 6

[<http://www.worldvaluessurvey.org/WVSContents.jsp?CMSID=Findings>] Hämtat: 2019-08-12

Bilagor

Bilaga 1 – Informationsbrev

Kandidatuppsats om diakoners arbete med existentiella behov

Informationsbrev och förfrågan om deltagande i studie

Hej!

Vi heter Hannah Gustavsson och Karolina Tjernberg och vi läser den sjätte terminen på socionomprogrammet, Lunds Universitet. Under våren skriver vi vår kandidatuppsats och har valt att undersöka det sociala arbete som kyrkan bedriver genom diakonin med koppling till existentiella behov. Nu letar vi efter diakoner som jobbar för Svenska kyrkan och som skulle vara intresserade att delta. Intervjun tar som längst en timme och vi är flexibla i val av tid och mötesplats.

Vi kommer att spela in intervjun med mobil för en kommande analys. Materialet som spelas in kommer endast att användas för studiens syfte och därmed raderas ljudfilerna och transkriberingarna samma dag som uppsatsen blivit godkänd. Resultatet kommer vidare att behandlas konfidentiellt vilket innebär att all sådan information som kan röja din identitet kommer att förvaras utan åtkomst för utomstående. Ditt namn, arbetsplats och så vidare kommer även att avidentifieras. De enda som kommer att ta del av delgiven information är vi själva, vår handledare Mikael Sandgren, Universitetslektor på Socialhögskolan (Lunds Universitet) samt examinatorn av uppsatsen. Efter godkänd examination kommer uppsatsen att finnas tillgänglig på Lunds universitets webbportal (LUP Search).

Om du som diakon är intresserad av att delta i vår studie så får du gärna höra av dig till någon av oss, (telefon eller mejl) för närmare bestämmelse av tid och plats. Medverkan är frivillig och du kan när som helst ta tillbaka ditt samtycke. Vid eventuella frågor så är du varmt välkommen att kontakta oss. Innan intervjun sätter igång ber vi dig att skriva under på att du godkänner och har tagit del av informationen ovan. Underskrift sker vid intervjutillfälle.

Jag har tagit del av informationen ovan samt ger mitt samtycke till att delta i studien

Underskrift: _____ Datum: _____

Med vänliga hälsningar,

Karolina Tjernberg

070 313 64 31

ka7108tj-s@student.lu.se

Hannah Gustavsson

072 225 53 33

ha3401gu-s@student.lu.se

Handledare

Mikael Sandgren

072 35 65 28

mikael.sandgren@soch.lu.se

Bilaga 2 – Intervjuguide

Bakgrundsfrågor:

1. Hur länge har du arbetat som diakon?
2. Varför valde du att bli vigd till diakon?
3. Vilken utbildning har du med dig?
4. Vad har du för tidigare arbetslivserfarenhet?

Diakon

5. Vad gör en diakon i allmänhet (diakonens uppdrag)?
6. Hur ser du på ditt uppdrag?
7. Vad är själavård och vad är skillnaden mellan ett kurativt samtal?

Tillgänglighet

8. Hur initieras kontakten med nya konfidenter?
9. Finns det någon uppsökande funktion? Hur fungerar en sådan funktion i så fall?
10. Hur får människor kunskap om diakoners möjlighet att ge stöd i existentiella frågor?

Behov

11. Hur uppfattar du behovet av samtal kring existentiella frågor i samhället generellt och bland de du möter?
12. Vilka teman uppfattar du är vanligt förekommande i existentiella samtal med konfidenter? (Mening, livet/döden, skuld, skam, förlåtelse etc.)

Funktion

13. Vad anser du utgör viktiga aspekter i bemötandet av människors existentiella frågor?
14. Vilken funktion upplever du att du fyller gentemot andra professioner inom socialt arbete? (likheter och skillnader i möjligheten att bemöta de existentiella behoven) ?

Utmaningar

15. Vad upplever du som utmaningar i mötet med människors behov av existentiell omsorg?

16. Hur förhåller du dig till att bemöta människor med olika livsåskådningar?
17. Vilken funktion fyller diakoner för de som inte delar samma trosuppfattning?
18. Vilka svårigheter ställs du inför i förhållande till din yrkesroll som diakon (i bemötande av olika livsideal)?
19. Vilka glädjeämnen ställs du inför i förhållande till din yrkesroll som diakon?